

Jasmin Ahde
Tia Rönberg
Eveliina Teikari
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan
ammattikorkeakoulututkinto
Tulkki (AMK), viittomakieli ja tulkkaus
Opinnäytetyö, 2019

NÄIN LAULAN SINULLE

Tutkielma kuurojen ja huonokuuloisten mielipiteistä laulujen lyriikoiden tulkkauksesta

TIIVISTELMÄ

Ahde Jasmin, Rönnerberg Tia ja Teikari Eveliina.

Näin laulan sinulle – Tutkielma kuurojen ja huonokuuloisten mielipiteistä laulujen lyriikkoiden tulkkauksesta.

Kevät 2019, 51 sivua, 6 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu,

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus, tulkki (AMK).

Tämä opinnäytetyö on kvantitatiivinen tutkielma, jonka tarkoituksena oli saada selville, millä tulkkaustavalla kuurot ja huonokuuloiset haluavat, että heille tulkataan lauluja. Aineistonkeruumenetelmänä käytimme kyselyä. Kyselyyn vastasivat vapaaehtoiset Turun Kuurojenyhdistykseltä, ja Lauluja viitotulla puheella -kurssin kävijät. Kurssin järjestivät yhteistyössä Auralan opisto ja Diakonia-ammattikorkeakoulu, ja se oli suunnattu huonokuuloisille ja kuuroutuneille. Turun Kuurojenyhdistykseltä saimme kolmetoista (13) vastausta. Lauluja viitotulla puheella -kurssilaisilta saimme vastauksia kymmenen (10).

Kuudesta suomalaisesta laulusta työstettiin valmistellut tulkkaukset. Jokaisesta laulusta on tehty kolme eri tulkkausversiota, joista lähdekieliperustaiseen tulkkausstrategiaan perustuneita oli yksi, kohdekieliperustaiseen strategiaan yksi ja kolmas oli niiden välimuoto. Ne olivat viitottu puhe, viittomakieli ja hybridikäännös. Jokaisella esityskerralla tutkielmaan osallistuneille näytettiin uusi video, jossa oli kaikki kolme tulkkausversiota samasta laulusta. Videoiden näyttämisen jälkeen koeryhmälle jaettiin kysely, jossa kysyttiin sekä mielipiteitä tulkkausversioista että tietoja vastaajan kielitaustasta. Koeryhmäläiset vastasivat kyselyyn paikan päällä. Taustatiedoilla oli merkitystä, sillä tulosten tulkinnessa käytettiin muuttujina vastaajien ikää ja kommunikaatiomenetelmää, sillä niiden oletettiin vaikuttavan heidän tulkkausmieltymyksiinsä. Tulosten yhteenvedon pohjalta lopuksi selvitettiin, mikä tulkkausversio oli suosituin.

Molemmissa ryhmissä viittomakielinen käännös oli vähiten suosittu. Kuurojen keskuudessa tulkkaus viitotulle puheelle oli suosituinta, ja huonokuuloisten keskuudessa suosituin oli hybridikäännös.

Tutkielman hypoteesi oli, että kuurot vastaajat suosisivat kohdekielikeskeistä tulkkausstrategiaa eli viittomakielistä käännöstä. Se, että he valitsivat viitottua puhetta enemmän kuin viittomakieltä, oli yllättävä tulos, joka vaatii jatkotutkimusta. Opinnäytetyön perusteella ei voi tehdä vahvoja johtopäätöksiä kaikkien asiakkaiden mieltymyksistä, vaan asiakkaiden kanssa tulee sopia laulujen tulkkausmenetelmä etukäteen. Tutkielman tulos on suuntaa-antava ja tulkkausstrategia tulee aina miettiä tilanteen mukaan. Esimerkiksi, lähdekieliperustainen tulkkausstrategia voi olla laulujen tulkkauksessa toimivin silloin, jos tulkin asiakkaina on useampia asiakkaita, joilla on erilainen kielitausta.

Asiasanat: Huonokuuloinen, hybridikäännös, kuuro, kvantitatiivinen tutkimus, laulujen tulkkaus, valmisteltu tulkkaus, viittomakieli, viitottu puhe

ABSTRACT

Ahde Jasmin, Rönnerberg Tia and Eveliina Teikari

This is how I'll sing to you –a study of the preferences of the deaf and hard-of-hearing in interpreting song lyrics

Spring 2019, 51 pages, 6 appendices

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Humanities

Degree Programme in Sign Language and Interpretation

Degree: Interpreter

The purpose of this quantitative study was to find out the preferences of the deaf and hard-of-hearing test audiences in watching interpreted pop songs. Three different types of prepared and recorded interpretations of the same pop songs were shown to the audiences. The data was gathered with a questionnaire. The questionnaire was answered by volunteers from the Turun Kuurojenyhdistys and people attending a course of singing in Signed Finnish. There were thirteen (13) answers from Turun Kuurojenyhdistys. From the course of singing in Signed speech came ten (10) answers.

Prepared interpretations were made of six Finnish songs. Three differently interpreted versions were made of each song. These versions were either source text centered or target text centered or a hybrid of the two. These were Signed Finnish, Sign Language and hybrid translation. In every presentation meeting with the test groups there was a new video, containing all three versions of the same song. After watching the video the test groups were given questionnaires, which contained questions about both the answerers' opinions of the versions and the language background of the answerer. Their background information was gathered, and we used the age and the communication method of the test groups as variables in the interpretation of the results. These results were analysed also by dividing the test groups by age and communication method.

In both groups the version in Sign Language was the least preferred. The interpretation in Signed Finnish was the most popular among the deaf audience. The hard-of-hearing test group preferred the hybrid translation. These results were analysed also by dividing the test groups by age and communication method.

The hypothesis of the study was that the deaf audience would prefer target centered method of interpreting, i.e. Sign Language. Their choosing Signed Finnish over Sign Language was a surprising result that demands further study. No strong conclusions about the preferences of all clients can be made based on this study. The preferred interpreting method of songs is to be agreed upon with the client beforehand. The results of this study are only directional and the method of interpreting needs to be decided based on the situation. E.g. source text centered method of interpreting should maybe be preferred when faced with several clients all of whom have different language backgrounds.

Keywords: Deaf, hard-of-hearing, hybrid translation, interpretation of songs, prepared interpretation, quantitative study, Signed Finnish, Sign Language

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 TUTKIELMAN ASIAKASRYHMÄT JA HEIDÄN KOMMUNIKAATIOMENETELMÄNSÄ	5
2.1 Kuurot ja viittomakieli	5
2.2 Huonokuuloiset, kuuroutuneet ja viitottu puhe.....	6
2.3 Hybridikäännös	7
3 TULKKAUS JA MUSIIKKI	9
3.1 Tulkkaukseen valmistautuminen	9
3.2 Viittomakielinen Musiikkikulttuuri	10
3.3 Aiheeseen liittyvät tutkimukset	10
4 TUTKIELMAN KOERYHMÄT	12
4.1 Koeryhmien tapaaminen	12
4.2 Turun Kuurojenyhdistys	12
4.3 Lauluja viitotulla puheella –kurssin kävijät.....	13
5 VIITOTTUJEN LAULUJEN TEKOPROSESSI.....	15
5.1 Laulujen tulkkaus- ja kuvausprosessi	15
5.2 Editointi ja videot.....	16
5.3 YouTube jakelukanavana	16
6 TULKKAUSRATKAISUT	18
6.1 Viittomien kirjoittaminen eli glossit	18
6.2 Tulkkausratkaisut lähtökielikeskeisessä tulkkausstrategiassa	19
6.3 Tulkkausratkaisut kohdekielikeskeisessä tulkkausstrategiassa	21
6.4 Tulkkausratkaisut hybridikäännöksessä	22
7 KYSELY KOERYHMÄLÄISILLE	24
7.1 Kyselyn toteutus	24
7.2 Vastausten analysointi	25
7.3 Turun Kuurojenyhdistyksen kyselyn tulokset	26
7.4 Lauluja viitotulla puheella -kurssilaisten kyselyn tulokset.....	29

8 POHDINTA	32
LÄHTEET.....	36
LIITE 1. Asioimistulkin eettiset ohjeet.....	40
LIITE 2. Saatekirje Turun Kuurojenyhdistyksen puheenjohtajalle	41
LIITE 3. Posterit.....	42
LIITE 4. Youtube videoiden linkit.....	43
LIITE 5. Viitotun puheen käyttösuositukset	44
LIITE 6. Kysely	48

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössämme tutkimme, millaisista populaarimusiikin laulujen lyriikoiden tulkaistuista versioista asiakasryhmämme pitävät. Tulkkiopiskelijat oppivat koulutuksessaan, miten erilaisiin tulkkaustilanteisiin valmistaudutaan, mutta laulujen tulkkaukseen ei ole niin selkeitä ohjeita kuin muiden taiteenlajien, esimerkiksi satujen, tulkkaukseen. Laulujen tulkkaus tuottaa varsinkin vastavalmistuneille tulkeille päänvaivaa siitä, miten he valmistautuisivat tulkaamaan erilaisia musiikkitilaisuuksia. Jokainen asiakas on erilainen ja se tulee ottaa huomioon laulujen tulkkausmenetelmiä miettiessä. Pitäisikö laulut tulkata viittomakielelle, viitotulle puheelle vai niiden välimuodolle? Tulkkausmenetelmä tulee valita asiakkaan toivomalla tavalla niin, että asiakkaan kokemus tilanteesta olisi mahdollisimman lähellä kuulevan henkilön kokemusta. Näin asiakas voi eläytyä laulun lyriikkaan ja esitykseen yhdessä kuulijoiden kanssa.

Opinnäytetyömme tavoitteena on antaa tulkeille työkaluja laulujen tulkkaukseen valmistautumiseen ja luoda tuleville asiakkaillemme mahdollisimman mieluinen esittävän taiteen tulkkauskokemus, mutta rajasimme aiheen pop-musiikkiin. Tulkkeina me pääsemme tulkaamaan erilaisiin tilanteisiin ja erilaisille asiakkaille. Selvitimme asiakkaiden mielipiteitä kontrolloidun kyselyn avulla. Tutkielmastamme tulkit saavat vinkkejä laulujen tulkkaukseen valmistautumiseen, ja asiakkaiden näkökulmia ja mielipiteitä laulujen tulkkauksesta.

Samoin kuin tulkeilla on erilaisia tyylejä tulkata, myös asiakkailta on erilaisia näkemyksiä siitä, mikä tekee tulkkauksesta onnistuneen. Tutkielman tekeminen ammatillisen kasvun näkökulmasta tutkielmamme antoi meille työkaluja tulevaan ammattiimme ja kehitti meitä tulkkeina. Palautteen avulla voimme kehittää ammattitaitoamme ja muuntautumiskykyämme. Kehityimme myös esiintymisessä, sillä saimme olla suorassa kontaktissa yleisön kanssa materiaalia esitellessämme.

Teimme kuudesta eri suomalaisesta kappaleesta kolme eri tulkkausversiota. Tulkkaamamme laulut olivat: Kirkan Hengailaan, Anna Puun Ota minut tällaisena kuin oon, Tapio Rautavaaran Sininen Uni, Robinin Onnellinen, Sannin ”2080-luvulla ja Suvi Teräsniskan Varpunen jouluaamuna.

2 TUTKIELMAN ASIAKASRYHMÄT JA HEIDÄN KOMMUNIKAATIOMENETELMÄNSÄ

2.1 Kuurot ja viittomakieli

Kuulemiseen tarvitaan toimiva korva sekä aivojen kuulojärjestelmä. Kuuro on käsite, jota käytetään henkilöistä, jotka ovat syntyneet ilman kuuloa tai ovat menettäneet sen varhaislapsuudessa. Henkilö on kuuro, jos hänen kuulorajansa on 85–90 dB. (Kuuloliitto. Kuulo. Kuulo ja kuulovamma). Nykyään käytetään myös termiä viittomakielinen, sillä osa kuurojen yhteisön ulkopuolisista varovat termin kuuro käyttöä, vaikka se mielletään neutraaliksi kuurojen keskuudessa. Viittomakielinen voi tarkoittaa myös huonokuuloista, kuuroutunutta tai kuurojen vanhempien kuulevaa lasta. (Kuurojen liitto. Viittomakielet. Viittomakielet ja viittomakieliset.) Kuuroilla viittomakielisillä on Suomen lakiin kirjattu oikeus viittomakielen tulkkaukseen. Tulkkaus on kuurolle maksutonta. (L 133/2010.)

Kuurot eivät ole ainoastaan ihmisiä, joilla on kuulovamma, vaan kuurot ovat myös kieli- ja kulttuurivähemmistö. Viittomakielisen väestön yhteisöllisyys lähti rakentumaan samasta kielestä ja yhteisistä kokemuksista 1800-luvun puolesta välistä lähtien. (Salmi & Laakso 2005, 14.)

Viittomakieli on visuaalinen kieli, jota käytetään erityisesti kuurojen keskuudessa. Sitä tuotetaan ilmeillä, eleillä ja viittomilla. Viittomat vastaavat puhuttujen kielten sanoja ja muodostuvat viidestä osasta: paikka, liike, orientaatio, käsimuoto ja huulio. Viittomakieltä käyttää Suomessa noin 4000–5000 henkilöä. Suomessa käytetään pääsääntöisesti suomalaista ja suomenruotsalaista viittomakieltä. Toisin kuin usein luullaan viittomakieli ei ole kansainvälinen kieli, vaan jokaisella maalla on oma viittomakielensä. On olemassa myös niin sanottu kansainvälinen viittomakieli, joka on kehitetty eri viittomakielien yhtäläisyyksistä. (Kuurojen liitto. Viittomakielet. Viittomakielet ja viittomakieliset.)

Viittomakieli on yhtä monipuolinen ja rikas kuin mikä tahansa puhuttu kieli, ja sillä voi ilmaista itseään yhtä tehokkaasti. Se on aikojen saatossa kehittynyt ja muuttunut ihmisten käytössä, samalla tavalla kuin kaikki muutkin kielet. Viittomakieltä ei ole kukaan

keksinyt, vaan se on syntynyt ihmisten keskuudessa sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa. (Kurojen liitto. Viittomakielet. Viittomakielet ja viittomakieliset.)

2.2 Huonokuuloiset, kuuroutuneet ja viitottu puhe

Huonokuuloinen tarkoittaa, että ihmisellä on jonkinasteinen tai -laatuinen kuulonalenema, joka saattaa vaihdella henkilöillä lievästä kuulonalenemasta kuurouteen (Kuuloliitto ry. Kuulo. Kuulo ja kuulovammat). Kuuroutuneella tarkoitetaan henkilöä, joka on syntynyt kuulevana, mutta ajan myötä kuulo on heikentynyt huomattavasti. Kuuroutunut henkilö ei kuule enää puhetta, mutta saattaa kuulla muita ympäristön ääniä ja puhuu usein itse. (Suomen viittomakielen tulkit. Viittomakielen tulkit. Sanasto.) Yleisiä huonokuuloisuuden syitä ovat korvaan vaikuttavat sairaudet tai korvan vauriot. Huonokuuloisuutta voi myös aiheuttaa muun muassa korvan ja kuulojärjestelmän ikääntyminen, jolloin sisäkorvan aistinsolut ja kuulohieron solut ovat rappeutuneet. Molempien korvien saman asteisen kuulonaleneman syynä on usein aistinsoluja vaurioittanut melu. Eri-laiset sairaudet voivat myös aiheuttaa kuulon muutoksia, kuten esimerkiksi välikorvasairaudet, korvatulehdukset sekä niiden jälkitaudit ja välikorvan otoskleroosisairaus. Näissä tapahtuvien rakenteellisten muutosten seurauksena kuulo heikkenee. (Jauhiainen 2007, 39–43, 47–48.)

Huonokuuloisten ja määrä on kasvussa lähes kaikissa ikäryhmissä. Kuulon heikkeneminen mielletään usein ikääntyvien ihmisten vaivaksi, mutta tutkimusten mukaan huonokuuloisuus on lisääntynyt myös nuorten keskuudessa. Eläkeikäisistä joka kolmannella arvioidaan olevan jonkin asteinen kuulonalenema, ja yli 75-vuotiailla suurella osalla kuulo on heikentynyt. (Kuuloliitto. Kuulo.) Huonokuuloiset pystyvät kommunikoimaan ja kuulemaan puhetta kuulokojeella ja saavat puheesta selvää huulioluvun avulla. Kuulovamma vaihtelee eri henkilöillä, ja jos se on vaikea-asteinen, henkilö voi käyttää kommunikoinnin apuna viitottua puhetta. (Hannikainen-Ingman, Saarikalle, Tiilikainen & Topo 2000, 41.)

Viitottu puhe on kommunikaatiomenetelmä, jossa on viittomakielestä lainattuja viittomia, jotka viitotaan perusmuodossa. Viitottua puhetta voi viittoa joko ääneen tai äänettömästi, mutta huuliossa tulee näkyä selkeästi kaikki sanamuodot. Kaikkia sanoja ei voida

viittoa, mutta sanan pitää siinäkin tapauksessa näkyä huuliossa. Viitottu puhe eroaa myös siinäkin mielessä viittomakielestä, että viittomat tuotetaan täsmälleen samassa järjestyksessä kuin puhutussa kielessä. (Papunet. Puhetta korvaava kommunikointi. Muu viittomakommunikaatio.) Tässä opinnäytetyössämme puhutulla kielellä tarkoitetaan suomen kieltä. Fastin ja Kalelan (2006) mukaan viitottua puhetta käyttävät huonokuuloiset, kuuroutuneet, kuurosokeat, dysfaatikot, afaatikot ja kehitysvammaiset henkilöt (Hurme ja Kervinen 2010, 11).

Viitottu puhe on siis samanaikaista ja täysin suomen kielen mukaista viittomista, jolloin sanat sanotaan joko ääneen tai äänettömästi huuliossa (Haaksilahti 2012, 148). Huuliolla tarkoitetaan viittomaan kytköksissä olevaa suun liikettä tai asentoa, joka on joko suomen kielen sanaa muistuttava, ilman ääntä tuotettava sana, tai viittomakielelle tyypillinen sanahahmo, joka ei ole sidoksissa suomen kielen sanaan (Jantunen 2010, 19). Viitotussa puheessa huulio on aina suomen kielen sanan mukainen, eikä viittomakielisiä huulioita käytetä. Viitotulla puheella tuotettu versio noudattelee siis lähdekieltä. Lähdekieli on teoksen alkuperäiskieli. (Hytönen & Rissanen 2006, 19.)

2.3 Hybridikäännös

Viittomakielen ja viitotun puheen välimuodolle ei ole olemassa vakiintunutta termiä. Hurme ja Kervinen (2010) käyttivät opinnäytetyössään välimuodosta termiä hybridikäännös. He kysyivät siitä Tampereen yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitoksen filosofian tohtori Riitta Oittiselta. Oittinen yhdessä kollegansa Kaisa Koskisen kanssa ehdotti termiä hybridikäännös. Hybridikäännös sopii hyvin esimerkiksi vanhoille viittomakielisille kuuroille. Viittomakieliset kuurot ovat tottuneet näkemään ja tuottamaan virsiä viitotulla puheella, mutta käyttävät myös viittomakieltä. Hybridikäännökselle tulkatut laulut seuraavat suomen kieltä, mihin he ovat tottuneet, mutta ovat visuaalisempia ja niissä on mukana heidän äidinkieltensä ilmaisuja. (Hurme ja Kervinen 2010.)

Selkeyden vuoksi ja ohjaajamme suosituksesta käytämme tässä opinnäytetyössä samaa termiä. Tällä tavalla tulkatuissa videoissamme on aina suomen kielen mukainen huulio, samalla tavalla kuin viitotussa puheessa, mutta viittomailmaukset ovat viittomakielisempiä, eivätkä esimerkiksi sopisi viitottuun puheeseen. Otimme hybridikäännöksen yhdeksi

tulkkausmenetelmäksemme, sillä sen avulla laulun rytmi välittyy selkeämmin kuin viittomakielelle tulkatessa, mutta se ei ole niin rajoittavaa kuin viitottu puhe, joten tulke on visuaalisesti sulavampaa.

3 TULKKAUS JA MUSIIKKI

3.1 Tulkkaukseen valmistautuminen

Jokainen tulkkausalan ammattilainen noudattaa samoja eettisiä ohjeita eli ammattisäännöstöä. Nämä eettiset ohjeet löytyvät opinnäytetyömme liitteistä (Liite 1). Eettisissä ohjeissa kerrotaan, että tulkin työhön kuuluu valmistautuminen ennen tulkkaustilannetta. Valmistautuminen on tulkille tärkeää, jotta hän tulkkaustilanteessa osaa tilanteeseen kuuluvan sanaston ja termistön. Näin tulkkaus on sujuvaa ja oikeellista. Lisäksi valmistautumiseen kuuluu selvittää missä tilaus on, jotta tulkki on oikeassa paikassa riittävän ajoissa. Valmistautumiseen kuuluu tulkkauksen aiheeseen perehtyminen, uusien viittomien etsiminen ja käsitteistön tarkistaminen sekä asiakkaan tarpeiden huomioiminen, esimerkiksi onko asiakkaita useampia ja mitä kommunikaatiomenetelmiä asiakas käyttää. Valmistautuminen on aina riippuvainen tulkkaustilanteesta, ja jokaiseen tilanteeseen tulee valmistautua siihen sopivalla tavalla. Ei ole olemassa valmistautumistapaa, joka olisi pätevä joka tilanteeseen. Aina on tärkeää ennalta miettiä tulkkaustilaa, tulkin näkyvyyttä ja sijoittumista. Tulkkauksesta ei ole mitään hyötyä, jos asiakas ei näe tulkkia huonon valaistuksen tai sijoittumisen takia. (Suomen viittomakielen tulkit. Viittomakielen tulkki. Ammatti. Asioimistulkin ammattisäännöstö.)

Jos kyseessä on esittävän taiteen tapahtuma, esimerkiksi teatterinäytös tai konsertti, tulkki voi ottaa yhteyttä tapahtuman järjestävään tahoon ja pyytää materiaaleja etukäteen. Myös muissa tarkkaan ennalta määritellyissä tilaisuuksissa, esimerkiksi jumalanpalveluksissa, tulkilla on mahdollisuus saada valmistautumismateriaalia etukäteen. Hänellä on aikaa käydä niitä läpi ja miettiä käännösratkaisuja hyvissä ajoin. Tällaisia tulkkauksia kutsutaan valmistelluiksi tulkkauksiksi. (Saresvuo & Ojanen 1988, 78–79; Hytönen & Rissanen 2006, 24.)

3.2 Viittomakielinen musiikkikulttuuri

Kuuleville musiikki on suuri osa elämää sen kaikilla osa-alueilla. Kuurolla, huonokuuloisella tai kuuroutuneella ei ole samaa mahdollisuutta pitää musiikkia mukanaan jokapäiväisessä elämässään, vaan heillä musiikki on mukana elämässä eri tavoin. Musiikki koetaan muiden aistien kautta. Musiikin rytmin aistimisessa basso on todella tärkeä, sillä sen voi tuntea ja sen avulla musiikkia voi seurata (Aalto 2008). Toinen keino on tuoda musiikin sanoitukset ja melodia visuaalisiksi viittoen ja visualisoiden. Musiikissa voidaan pitää tärkeimpänä asiana monia eri asioita mielipiteestä riippuen. Jonkun mielestä sanoitus on tärkein ja toinen pitää melodiaa tai rytmiä pääasiana. (Nieminen 2015, 23–25.)

Sekä puhutussa kielessä että viittomakielessä on omat rytminsä, joiden kanssa voi leikitellä kielen taiteellisissa muodoissa. Taiteessa käytetään usein sellaisia elementtejä, jotka normaalissa kielenkäytössä tuntuisivat oudoilta tai vierailta. Viittomakielisessä taiteessa viittomatilaa voidaan käyttää erikoisilla tavoilla ja täten esimerkiksi ilmaista äänilauluissa käytettyä melodiaa.

Marko Vuoriheimon eli kuuron rap-artisti Signmarkin mukaan musiikki on yhtä vahvana osana niin kuurojen kuin kuulevienkin elämässä. Kuurot eivät kuitenkaan käy yhtä lailla konserteissa ja musiikkitapahtumissa, mutta musiikki on aina ollut mukana viittomakielisten tapahtumissa. Laknerin (1993) mukaan kuurojen musiikkikulttuuriin kuuluvat viittomakuorot, joita on ollut 1890-luvulta saakka. Näitä kuoroja on ollut esiintymässä esimerkiksi kuurojen kulttuuripäivillä. (Kangasniemi, Karvinen, Oranne & Turtiainen 2008, 11.)

3.3 Aiheeseen liittyvät tutkimukset

Hurme ja Kervinen (2010) ovat tutkineet laulujen lyriikoiden tulkkausta opinnäytetyössään Pelkkä kääntäminen ei riitä. He tekivät käännökset viittomakielelle, viitotulle puheelle ja hybridikäännökselle. Hurmeen ja Kervisen opinnäytetyö painottui konsertteihin. Heidän tutkielmansa mukaan kuurot viittomakieliset haluavat viittomakielistä tulkkausta, kun taas jos asiakkaalla on kuuloa jonkun verran jäljellä, hän haluaa tulkkauksen suomen kielen mukaan.

Nieminen (2015) on tutkinut ylistymusiikin tulkkausta viittomakielisille opinnäytetyössään Käteni kohotan korkeimpaan. Tutkielma keskittyi tulkin olemukseen, instrumentaalilin kuvailuun, lauluun ja lyriikkoihin sekä paritulkkaukseen. Tavoitteena oli antaa tulkeille ideoita kuinka ylistymusiikkia voisi tulkata. Niemisen mukaan tulkkausmenetelmä tulee valita asiakkaan toiveiden mukaan, mutta ylistyslaulujen kohdalla on suositeltavaa, että tulkkaus seuraa pääosin suomen kielen järjestystä. Tämä johtuu siitä, että ylistyslaulutilaisuuksissa laulujen sanat yleensä heijastetaan seinälle, ja näin tulkkaus ja laulu etenevät samassa järjestyksessä. Samoja teemoja tutkimme tässä opinnäytetyössä.

Kangasniemen, Karvisen, Oranteen ja Turtiaisen (2008) opinnäytetyö *Laulamme päivät* halki käsitteli konserttien tulkkausta viittomakielelle. Tutkielmaan kuului kaksi kyselyä. Yksi tehtiin ennen ja yksi jälkeen konserttitulkkauksen. Ennen konserttia toteutettu kysely kartoitti asiakkaiden mielipiteitä konserttitulkkauksesta yleisesti. Konsertin jälkeen toteutetussa kyselyssä haluttiin selvittää, miten opiskelijoiden tekemä konserttitulkkaus oli onnistunut. Laulujen lyriikoiden tulkkausmenetelmästä kysyttäessä vastaajista 9 halusi viittomakielisen tulkkauksen, ja 7 suosivat viitottua puhetta. Kahden vastaajan mielestä menetelmä tulee valita laulun sanoitusten mukaan, sillä joskus viitottu puhe toimii paremmin, joskus viittomakieli.

Kainulainen (2014) on tutkinut viittomakielisten ajatuksia instrumentaalimusiikin tulkkauksesta opinnäytetyössään *Visuaalisen musiikin pyörteissä*. Tutkielma toteutettiin haastattelemalla kahta viittomakielistä. Hän sai tutkimusmateriaalinsa Kovaselta ja Salmiselta (2014). He tekivät opinnäytetyönään viittomakielisiä tulkkauksia instrumentaalimusiikista. Tuloksista kävi ilmi, että viittomakielisten mieltymykset instrumentaalimusiikin tulkkauksesta vaihtelevat. Osa haluaa paljon ilmeitä, osa vähemmän. Osan mielestä on hyvä kuvailla soittimien soittotapaa ja osalle musiikin tunnelman välitys on tärkeämpää.

4 TUTKIELMAN KOERYHMÄT

4.1 Koeryhmien tapaaminen

Koeryhmämme koostui vapaaehtoisista Turun Kuurojenyhdistyksellä kävijöistä. Toinen koeryhmämme oli Auralan opiston ja Diakonia-ammattikorkeakoulun yhteistyönä toteuttaman kurssin Lauluja viitotulla puheella osallistujat. Tutkimustuloksesta tulee monipuolinen, kun kaikilla koeryhmän henkilöillä ei ole samanlaista kielitaustaa ja samaa kommunikaatiomenetelmää. Jokaisella kerralla, kun tapasimme ryhmät, esittelimme videon, jossa on kolme erilaista tulkkausta. Videot näytettyämme molemmat koeryhmät vastasivat samaan kyselyyn.

Ennen tutkielman alkua kirjoitimme Turun Kuurojenyhdistyksen puheenjohtajalle saatekirjeen (Liite 2), jossa kerroimme ideasta ja pyysimme lupaa tulla esittelemään työmme. Kävimme Turun Kuurojenyhdistyksellä esittelemässä opinnäytetyötämme viittoen ja samalla vastailimme yhdistyksellä kävijöiden kysymyksiin opinnäytetyöstämme. Esittelyn lisäksi valmistimme myös posterin (Liite 3) Turun Kuurojenyhdistyksen ilmoitustaululle, jossa esittelimme aiheemme lyhyesti. Näin myös ne, jotka eivät päässeet esittelykerralla mukaan, saivat tiedon vierailuistamme ja opinnäytetyöstämme. Tapasimme Turun Kuurojenyhdistyksen koeryhmän yhtä monta kertaa kuin meillä oli eri tyyleille sovitettuja musiikkikappaleita eli kuusi esityskertaa.

Lauluja viitotulla puheella -kurssilaisia emme alun perin lähestyneet itse, vaan meille ehdotettiin heidän mukaan ottamistaan opinnäytetyöhömmme. Tapaamiset sovittiin Diakin lehtorin Ulla Niittyinperän kanssa.

4.2 Turun Kuurojenyhdistys

Turun Kuurojenyhdistys on vuonna 1886 perustettu yhdistys, jonka tarkoituksena on tehdä tunnetuksi viittomakieltä, kuurojen kulttuuria ja edistää kuurojen ja viittomakielisten tasa-arvoa (Turun Kuurojenyhdistys. Etusivut).

Ensimmäinen koeryhmämme koostui Turun Kuurojenyhdistyksellä vierailevista kuuroista, jotka tulivat vapaaehtoisesti mukaan katsomaan videoitamme. Olimme Turun Kuurojenyhdistyksellä kertomassa opinnäytetyömme ideasta ja kartoittamassa mahdolliset koeryhmäläiset 5.9.2018. Tämän jälkeen kokoonnuimme yhteensä kuusi kertaa joka keskiviikko alkaen 12.9.2018. Kävimme yhdistyksellä joka keskiviikko kello 17 ennen varsinaisen yhdistysillan alkua, jotta emme häirinneet ihmisiä, jotka eivät halunneet osallistua tutkimukseen. Koeryhmämme tapaamisista sovimme Turun Kuurojenyhdistyksen puheenjohtajan kanssa.

4.3 Lauluja viitotulla puheella -kurssin kävijät

Toinen koeryhmämme koostui Auralan opiston ja Diakonia-ammattikorkeakoulun yhteistyönä järjestämän Lauluja viitotulla puheella -kurssin kävijöistä. Kurssin kävijät olivat huonokuuloisia tai kuuroutuneita. Näin saimme laajemman näkökulman eri asiakasryhmien mieltymyksistä, kun koeryhmässä oli myös huonokuuloisia ja kuuroutuneita. Menimme näyttämään videoita kurssilaisille heidän kahdelle viimeiselle kokoumiskerralleen 6.11.2018 ja 8.11.2018. Sovimme kuoron tapaamisista kuoroa vetävän Diakonia-ammattikorkeakoulun lehtori Ulla Niittyinperän ja hänen mukanaan olleiden Diakin tulkkiopiskelijoiden kanssa. Kurssista ilmoitettiin Kuuloyhdistyksen Simpukka-lehdessä.

Laulunopetusta ja harrastamista viitotulla puheella. Kurssi järjestetään yhteistyössä Auralan opiston, Diakonia-ammattikorkeakoulun ja Turun Kuuloyhdistys ry:n kanssa. Kurssi on avoin kaikille kohderyhmään kuuluville (huonokuuloisille ja kuuroutuneille). Ilmoittautumiset ainoastaan Auralan opiston toimistoon tai aurala.fi kautta. Opettajana Diakonia-ammattikorkeakoulun tulkkiopiskelijat, ohjaava opettaja tulkkauksen lehtori Ulla Niittyinperä. (Simpukka 2018, 20.)

Kurssilaisten kanssa tapasimme kaksi kertaa heidän toiveestaan, ja he saivat valita kuudesta kappaleestamme kaksi, jotka he halusivat nähdä. Kurssilaiset valitsivat Sannin kappaleen 2080-luvulla ja Suvi Teräsniskan kappaleen Varpunen jouluaamuna.

Kurssin tapaamisissa oli myös kirjoitustulkkauksia eli kaikki puhuttu, laulettu ja muuten äänellä ilmaistu kirjoitettiin sanalliseen muotoon ja heijastettiin valkokankaalle kaikkien

nähtäväksi. Näyttäessämme videoita laulujen sanat näkyivät kuorolaisille myös valkokankaalla. Kirjoitustulkkia käyttävät usein kuuroutuneet, huonokuuloiset ja joskus viittomakieliset ja kuurosokeat. Kirjoitustulkkauspalveluiden käyttö perustuu samaan lakiin kuin viittomakielisten tulkkauspalvelu. (Kuuloliitto 2010)

5 VIITOTTUJEN LAULUJEN TEKOPROSESSI

5.1 Laulujen tulkkaus- ja kuvausprosessi

Aloitimme videoiden suunnittelun kesällä 2018. Valitsimme erityyylisiä kappaleita, jotta ne olisivat mielekkäitä niin nuorille kuin vanhemmillekin. Otimme mukaan myös kappaaleen, jossa oli tarinallinen kerronta, ja johon voimme rakentaa visuaalisen maailman. Tämä kappale on Tapio Rautavaaran Sininen uni. Jaoimme kuusi musiikkikappaletta niin, että jokaisella oli vastuullaan valmistella kahdesta kappaleesta tulkkaukset. Laulut olivat Kirkan Hengaillaan, Anna Puun Ota minut tällaisena kuin oon, Tapio Rautavaaran Sininen uni, Robinin Onnellinen, Sannin 2080-luvulla ja Suvi Teräsniskan Varpunen jouluaamuna.

Jokaisella oli vastuullaan saada omat tulkkauksensa valmisteltua tietyssä aikataulussa. Meillä oli kiireinen aikataulu, sillä meidän piti saada video kuvattua kerran viikossa, ennen seuraavaa esittelykertaa. Haastetta lisäsi meidän kolmen aikataulujen sovittelu. Jokainen valmistautui ja mietti tulkkausratkaisuja omiin kappaleisiinsa, jonka jälkeen keskustelimme vaikeista kohdista yhdessä.

Tulkkasimme laulut syksyllä 2018 Diakonia-ammattikorkeakoulun tulkkausstudiossa ja videokuvasimme ne harmaata taustaa vasten. Meillä oli neutraalit asut päällämme, eli emme pitäneet näyttäviä koruja ja vaatteemme olivat yksivärisiä ja tummansävyisiä. Näin ulkoiset tekijät eivät häirinneet tulkkausta tai tulkkeen ymmärtämistä ja oletimme, että koehenkilöt, jotka myöhemmin katsoivat videoidut versiomme, pystyivät keskittymään tulkkausversioiden eroavaisuuksiin. Näillä eroavaisuuksilla tarkoitamme viittomakielen, viitotun puheen ja hybridikäännöksen eroavaisuuksia. Alkuperäinen suunnitelmamme oli tehdä videoista aidon tulkkaustilanteen tyyllisiä, eli taustat olisivat vaihdelleet, kuten ne oikeassa elämässäkin vaihtelevat. Osa videoista olisi kuvattu ulkona, esimerkiksi puistossa. Saimme kuitenkin opettajaltamme Kati Huhtiselta neuvon kuvata videot mieluummin tulkkausstudiossa, jotta koehenkilöt pystyisivät paremmin keskittymään tulkkaukseen ja sen tyyliin.

Meistä jokainen viittoi kahdesta kappaleesta kaikki versiot. Näin vältimme tutkimustulosten vääristymisen esimerkiksi tilanteissa, joissa koeryhmäläinen mahdollisesti suosisi yhden henkilön käsiä, persoonaa tai ulkonäköä. Käsiällä tässä tutkielmassa tarkoitetaan henkilön tyyliä viittoa. Reinikaisen ja Rilannon (2017) mukaan käsiä muodostuu muun muassa siitä, kuinka on oppinut muodostamaan viittomia ja kuinka ajoissa on aloittanut harjoittelun. Myös anatomiset ja terveydelliset seikat vaikuttavat käsiä. (Reinikainen & Rilanto 2017, 13.) Jokaisella viittojalla on aina hieman erilainen tyyli viittoa samalla tavalla kuin jokaisella puhujalla on erilainen ääni.

5.2 Editointi ja videot

Editoimme videot aina oppilaitoksessa Diakonia-ammattikorkeakoulun Turun kampus, käyttäen osassa oppilaitoksemme koneilla olevaa videoiden editointityökalua, joka on nimeltään Adobe Premiere Elements 15 Video Editor. Kuvasimme kolme eri tulkkausversiota erikseen. Jokainen tyyli tulkattiin yhdellä otolla, sillä aidossakaan tulkkaustilanteissa lauluja ei voi pysäyttää tai editoida jälkikäteen. Käytimme editointia vain, jos videon alussa tai lopussa oli paljon tyhjää, ja yhdistimme kaikki kolme tulkkausta yhdeksi videoksi. Emme muokanneet itse tulkkausta jälkeenpäin. Jokaista eri versiota ennen videolla näkyy joko A, B tai C, jotta kyselyymme vastaajat pystyivät helposti merkitsemään kyselyyn suosikkiversionsa.

Versioiden järjestys vaihtelee, eli A voi olla viittomakieli, viitottu puhe tai hybridikäännös. Emme kertoneet koeryhmälle, mikä versio on mikäkin. Näin vältimme tuloksiin mahdollisesti vaikuttavat ennako-oletukset. Sekoittamalla järjestystä vältimme koehenkilön valitsevan aina saman version oletusarvoisesti. Esimerkiksi, jos koehenkilö huomaa, että versio A on viittomakieli ja hänen mielestään paras, hän ei voi automaattisesti valita sitä seuraavalla kerralla, sillä A ei välttämättä olekaan viittomakieli.

5.3 YouTube jakelukanavana

Videomme julkaistiin aina YouTubeessa Eveliina Teikarin tilillä, nimeltään Eelenalle. YouTube on 2005 perustettu Googlen omistama suoratoistovideopalvelu. YouTubeen

kirjaututaan Google-tilillä, ja sinne voi kuka tahansa ladata omia videoita joko muiden katsottavaksi tai omaa säilytystä varten. (Web-opas, Mikä on YouTube? 2011.) Julkisenä ladatut videot ovat kaikkien sivuston käyttäjien nähtävillä, yksityiset videot voi nähdä vain lataaja ja hänen valitsemansa käyttäjät. Piilotettuja videoita voivat katsella ja jakaa kaikki videon linkin saaneet. (YouTube ohjeet. Videoiden tietosuoja-asetusten muuttaminen. Tietoja yksityisyysasetuksista.)

Videoiden linkit löytyvät tämän opinnäytetyön liitteistä (Liite 4). Videot eivät ole julkisia, vaan ne julkaistiin piilotettuina, jotta emme opinnäytetyössämme riko kääntämiemme laulujen tekijöiden ja esittäjien tekijänoikeuksia. Tekijänoikeus on lakisääteinen, ja sitä hallinnoi Suomessa opetus- ja kulttuuriministeriö. Sen turvin esimerkiksi taiteen tekijällä on yksinomaan oikeus omiin teoksiinsa. Tekijänoikeuden saa, mikäli on luonut jotain tarpeeksi yksilöllistä, mitä ei ole ennen tehty. (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. Tekijänoikeus.) Jos koeryhmämme olisi koostunut vain kuuroista, olisimme voineet ottaa videoista äännet kokonaan pois ja olisimme vältäneet kaikki tekijänoikeuskysymykset. Koeryhmäämme kuului kuitenkin myös huonokuuloisia, ja heille on parempi, jos videoissa on myös ääni.

6 TULKKAUSRATKAISUT

6.1 Viittomien kirjoittaminen eli glossit

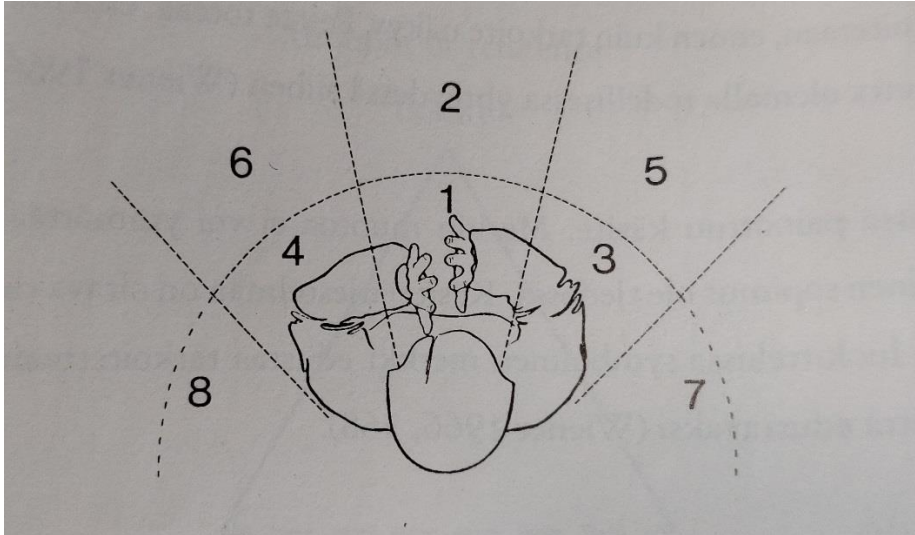
Tuomme opinnäytetyössämme tulkkausratkaisuja esille glossien avulla. Kirjoitamme viittomat suomen kielen sanoilla suuraakkosin. Tästä merkintätavasta käytetään nimeä glossit (Salosaari ym. 2012, 12). Jos sanojen välissä on yhdysmerkki eli -viiva, viittoma on niin sanottu yhdysviittoma, eli kahden viittoman yhdistelmä. Esimerkki: EI-HAIT-TAA (Jantunen 2003, 67). Jos viittoman perässä on numero, se kertoo viittoman suunnan ja paikannuksen. Esimerkiksi viittoma OMA: Jos viittoman perässä ei ole numeroa, viittoma on viittojaan itseensä päin ja tarkoittaa viittojan omaa. (KUVA 1.)

Esimerkki:

OMA AUTO PUNAINEN. = Minun autoni on punainen.

OMA2 AUTO PUNAINEN. = Sinun autosi on punainen.

Numero 2 viittoman perässä kertoo, että viittoma on viittojasta poispäin suoraan eteenpäin ja osoittaa yksikön toiseen persoonaan (sinä). Glosseissa käytämme ajoittain lyhennettä OS. (osoitus), jonka perässä on numero 1-8. Kuva 1 näyttää mitä kohtaa viittomatilassa numerot 1-8 tarkoittavat. Osoituksilla viittoma paikannetaan viittomatilassa. (KUVA 1.) Paikannuksella tarkoitetaan viittomille annettavia paikkoja viittomatilassa (Hytönen & Rissanen 2006, 22).

KUVA 1: Viittomien paikannuskuvio Rissasen (1985) mukaan (Rissanen 2006, 34)

Kun vertailemme kahta viittomaa toisiinsa, niiden perässä on sulkeiden sisällä SVK-S tai S-SVK ja numerosarja. Tällä numerosarjalla viittoman löytää suomalaisen viittomakielen verkkosanakirja Suvista. Mikäli viittomaa ei löydy suomalaisen viittomakielen verkkosanakirjasta, kuvailemme viittoman sanoin.

6.2 Tulkkaustratkaisut lähdekielikeskeisessä tulkkaustrategiassa

Laulujen lyriikoiden tulkkauksissa halusimme olla kuuliaisia lähdekielen eli suomen kielen sanomalle. Teimme käännökset noudattaen viitotun puheen käyttösuosituksia, jotka löytyvät oppinäytetyömme liitteistä (Liite 5).

Kuten viittomakielessäkin myös viitotussa puheessa sallitaan niin sanotut tuplakiellot. Tuplakielto tarkoittaa, että lauseen kieltomuoto näkyy päänpudistuksessa ja lauseen lopussa vielä käsien erkaantuessa toisistaan kiellon merkinä, eli kielto ilmaistaan sekä manuaalisin että ei-manuaalisin keinoin. Tämä ei kuitenkaan ole välttämätöntä. (Kuulonhuoltoliitto 2001–2004.) Tuplakiellon näkee esimerkiksi Kirkan Hengailaan laulussa, jossa lauletaan “ei mennä nukkumaan” viittomme EI MENNÄ NUKKUA EI.

Viittomat tuotetaan perusmuodossa. Hengailaan-kappaleen säkeen “maailmankuvaa muutenkin voi laajentaa” viitoimme MAAILMA KUVA MYÖS VOI LAAJA. KUVA

(SVK-S Art. 1056) -viittomaa voi käyttää esimerkiksi valokuvasta, mutta koska viitottu puhe on lähdekielikeskeistä, päätimme ottaa tämän viittoman käännökseemme.

Tapio Rautavaaran kappaleessa Sininen uni lauletaan: “Ja unista jäätelön palaa / se pienillä hampailla syö”. Viitoimme sen UNI JÄÄTELÖ PALA OS.4 PIENI HAMPAAT SYÖ. Syöminen viitotaan perusviittomalla SYÖDÄ (SVK-S Art. 1168), kun taas viittomakielisessä käännöksessä ja hybridikäännöksessä SYÖDÄ viitotaan kuvainnollisemmin eli aivan kuin viittoja söisi kuvitteellista jäätelöä kuvitteellisella lusikalla.

Viitotussa puheessa on myös olennaista se, että joitakin sanoja ei viitota, mutta sanojen pitää näkyä huuliossa (Kuulonhuoltoliitto 2001–2004). Esimerkiksi Hengailaan-kappaleen lopussa kuuluu “lalalala” jonka olisi voinut viitto LAULAA (S-SVK Art. 4046) viittomalla, mutta se ei olisi ollut viitotun puheen mukaista. “Lalalala” näkyy siis vain huuliossa.

Omistusviittoma OMA (SVK-S Art. 45), kertoo objektin omistajan. OMA viitotaan ennen objektia. (Kuulonhuoltoliitto 2001–2004) Esimerkiksi Sannin kappaleessa 2080-luvulla lauletaan “sun flanelii haluun lainata”. Viitoimme sen seuraavasti: OMA2 KAULUSPAITA HALUTA LAINATA ja Suvi Teräsniskan kappaleessa ”Varpunen jouluuamuna” lauletaan “olen pieni veljesi”, jossa viitoimme MINÄ PIENI OMA2 VELI.

Viitotussa puheessa huomioimme myös konditionaalimuodot. Esimerkiksi Robinin kappaleessa Onnellinen lauletaan “Sama mulle vaik satais / taivas ois pilvinen” viitoimme EI HAITTAA MINÄ SATAA OLISI / TAIVAS OLISI PILVI. Viittomakielessä ja hybridikäännöksessä konditionaalia ei ilmaista.

Persoonapronominit viitotaan ennen verbiä (Kuulonhuoltoliitto 2001–2004). Esimerkiksi Ota minut tällaisena kuin oon -kappaleessa lauletaan “sinä valitsit minut minut minut ja minut sinä sait”, viitoimme SINÄ VALITA MINÄ MINÄ MINÄ, MINÄ SINÄ SAADA. Myös kappaleen Onnellinen kohdassa ”kun aamulla herään / mä tuntee voin sen” viitoimme MINÄ AAMULLA HERÄÄN MINÄ TUNTEA.

Viittomaa JO käytetään viitotussa puheessa ilmaisemaan imperfektiä. Käytimme sitä esimerkiksi kappaleessa Varpunen jouluaamuna kohdassa ”varpunen pienoinen / syönyt ke-säinehen”. Huulio oli laulun sanojen mukainen, mutta käytimme viittomia: LINTU PIENI SYÖDÄ JO KESÄ VILJA.

6.3 Tulkkausratkaisut kohdekielikeskeisessä tulkkausstrategiassa

Viittomakielelle tulkatuissa versioissa kunnioitimme viittomakielistä sanajärjestystä ja huuliota. Pyrimme jättämään lähdekielen eli suomen kielen taaksemme ja tekemään tulkkeesta kohdekielistä. Kohdekieli on kieli, jolle teos käännetään tai tulkataan (Hytönen & Rissanen 2006, 18). Tässä opinnäytetyössä kohdekieli on suomalainen viittomakieli.

Pyrimme säilyttämään alkuperäisessä kappaleessa olevan rytmin, tuoden osittain melodiaa mukaan tulkkeeseen. Kuvassa 2 näkyy esimerkki, kuinka olemme visualisoineet sävelen kulkua käsiemme liikkeillä. (KUVA 2.) Osan tulkkauksista teimme tuoden enemmän esille melodiaa, lyriikkaa ja rytmiä, esimerkiksi visualisoimalla myös instrumentaalikohtat ja pitäen taukoja samoissa kohdissa, joissa kappaleessa on taukoja. Osa kappaleista irrotettiin aivan kokonaan lähdetekstistä ja rakennettiin uudestaan, jolloin tulke oli ikään kuin viittomakielinen tarina, sekä muutimme kappaleiden sanojen ja lyriikoiden järjestystä. Näin tulkkeesta tuli mielestämme loogisempi. Esimerkkinä Tapio Rautavaaran Sininen uni, jossa kappaleen toistot ja asiasta toiseen hyppiminen muutettiin viittomakielelle tyypilliseen ja selkeämpään järjestykseen. Nukkumatin ulkonäkö kuvaillaan kokonaan heti alkuun, kun taas suomenkielisessä kappaleessa kuvailu tapahtuu vähitellen pitkin laulua.

KUVA 2: Sävelen visualisointia Hengailaan-kappaleessa.

Käytimme viittomakielisissä tulkkauksissa hyödyksi visuaalisuutta ja polysynteettisiä viittomia, kun taas viitotussa puheessa viittomien käyttö on rajatumpaa. Polysynteettiset viittomat eivät ole kiinteitä viittomia, vaan ne luodaan käyttöyhteydessä (Jantunen 2003, 76). Esimerkiksi Robinin Onnellinen-kappaleen kohta ”kävellään vasten tuulta”, tämä visualisoidaan niin, että kädet ovat tuuli, joka tulee vasten kasvoja.

Viittomakielelle tulkatessa tulee keskittyä enemmän asiakokonaisuuksien kääntämiseen. Käännöksen ei tarvitse olla sanatarkkaa, kunhan merkitys välittyy. (Hytönen 2006, 71) Merkitysvastaavuutta käytetään Robinin kappaleessa, jossa lauletaan ”sama mulle vaik satais / taivas ois pilvinen / tää on kaunis päivä / mä oon sopivasti onnellinen”. Kappaleessa tarkoitetaan: vaikka sataa päivä on hyvä, sillä olen onnellinen. Tämän olemme ratkaisseet viittomakielelle TÄNÄÄN HYVÄ PÄIVÄ, sillä jos sataa ja on pilvistä, päivä ei ole kaunis.

6.4 Tulkkausratkaisut hybridikäännöksessä

Hybridikäännösversioihin viittomakielisiä ratkaisuja lisäämällä pyrimme luomaan sulavan ja visuaalisesti miellyttävän lopputuloksen, joka olisi kuitenkin lähempänä lähde-

kieltä kuin viittomakielinen käännös. Hurmeen ja Kervisen (2010) mielestä viitottuun puheeseen lisätyt viittomakieliset elementit ja rakenteet tekevät tulkkeesta elävämpää. Monesti hybridikäännösversioissa useat kohdat olivat muuten samanlaisia kuin viitotussa puheessa, mutta esimerkiksi monisuuntaiset viittomat eivät olleet perusmuodoissaan.

Anna Puun Ota minut tällaisena kuin oon -kappaleessa kertosaäkeessä lauletaan ”Sinä valitsit minut, minut, minut / joo ja minut sinä sait/ota minut tällaisena kuin oon”.

VALITA ja OTTAA -viittomat ovat monisuuntaisia, joten hybridikäännösversiossa ne oli suunnattu niin, että viittoja valitaan ja otetaan. Viittoman liikkeen suunta oli siis viitotusta pois päin. Kohdassa ”tällaisena kuin oon” käytimme samoja viittomia kuin viittomakielisessä versiossa, sillä ne olivat viittomakielisempiä ja visuaalisempia kuin viitotussa puheessa käyttämämme viittomat. Viitotulle puheelle tulkatessamme käytimme viittomia SAMA PERSONA ja huulio oli suomen kielen mukaan. Viittomakielessä ja hybridikäännöksessä sama kohta tulkattiin KOKONAISUUS PERSONA ANTAA. Hybridikäännöksessä huulio oli suomen kielen mukainen, kun taas viittomakielisessä suu oli kevyesti raollaan.

Suvi Teräsniskan kappaleessa Varpunen jouluaamuna -lauletaan ”ärven aalto jäänyt talvipakkasessa”, joka viitotaan JÄRVI AALTO JÄÄ. JÄÄ-viittoma jatkuu ja käsi avautuu. Suoralla kädellä tasoitetaan aallot jääksi, jolloin viittomiseen tulee visuaalisuutta, kun kuvannollistetaan veden pinnan muutos. Aaltoja ei viitota erikseen, vaan ne on paikannettu aiemmin viitotun järven kohdalle.

Sannin kappaleessa 2080-luvulla lauletaan ”kahvi laimeeta”. Tämä on viitottu KAHVI MAISTUU VESI. Tämä on ratkaistu näin, sillä laimea kahvi maistuu vedeltä. Irrottauduimme lähdekielestä luopumalla suomen kielen ilmaisusta ”laimea kahvi”. Huulio kuitenkin pysyy suomen kielen sanojen mukaisena tukemassa tulkkeen yhteensopivuutta laulun lyriikoiden kanssa.

7 KYSELY KOERYHMÄLÄISILLE

7.1 Kyselyn toteutus

Pohdittuamme, keräämmekö vastauksia koeryhmäläisiltä kyselyllä vai haastattelulla, päädyimme kyselyyn. Ajattelimme, että koeryhmään on helpompi tulla, jos henkilöt saavat nimettömästi ja itsekseen vastata kysymyksiin. Haastattelut veisivät aikaa, jos koeryhmä on suuri. Kyselyyn taas pystyi jokainen koeryhmäläisistä vastaamaan yhtä aikaa. Moni koeryhmäläinen oli kuuro, joten halusimme mahdollistaa sen, että kyselyyn voisi vastata myös viittoen. Otimme jokaiseen tutkimuskertaan videokameran mukaan, jotta vastausten viittominen olisi ollut mahdollista. Kukaan ei kuitenkaan halunnut tulla kuvatuksi, joten vastaukset kirjoitettiin kyselylomakkeisiin tai ne annettiin kasvotusten viittomakielellä. Nämä kasvotusten saadut vastaukset kirjoitimme ylös paikan päällä. Hakulisen (2001) mukaan puhutun tai viitotun viestin muuttaminen kirjoitetuksi tuo omia haasteita, kuten asian muotoileminen niin, ettei sisältö muutu. Kirjoitettu kieli on yksinpuhelua, kun taas kasvotusten käyty keskustelu on dialogi (Saarikoski 2008, 39). Viitotun kommentin kirjoittaminen kirjalliseen muotoon saattaa vääristää kommentin antajan asiaa, jos se on ymmärretty väärin.

Tutkimuksemme on kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Tässä tutkimusmuodossa tarkoituksemme oli saada mahdollisimman paljon vastaajia ja arvioida tulos massana eikä yksittäisinä henkilöinä (Hirsjärvi ym. 2005, 131). Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen kaikki kyselylomakkeet tuhotaan. Näin varmistamme koehenkilöiden anonymiteetin. Anonymiteetillä tarkoitetaan henkilön nimen pysymistä salassa (Turtia 2005, 35). Oletimme anonymiteetin myös lisäävän henkilöiden innostusta tulla mukaan tutkimukseen, sillä kenenkään mielipiteet ja kommentit eivät jää muiden tunnistettavaksi.

Toteutimme koeryhmällemme kyselyn, jossa he pystyivät nimettömästi vastaamaan yhdeksään kysymykseen (Liite 6). Kysymykset liittyivät videoiden kolmeen eri tulkkaustyyliin. Kyselyn muoto oli kontrolloitu kysely. Tämä tarkoittaa, että tutkija jakaa kyselyn koeryhmälle ja on paikan päällä, kun kyselyyn vastataan (Hirsjärvi ym. 2005, 185–186). Teimme kontrolloidun kyselyn, sillä siten pystyimme tarvittaessa selventämään epäselviä

kysymyksiä ja varmistamaan sen, että kyselyyn vastaaja katsoi kaikki kolme eri tulkkausversiota videolta.

Ennen tutkimuksen aloittamista lähetimme kyselyn Diakonia-ammattikorkeakoulun neljännen vuosikurssin opiskelijoille selvittääksemme, toimiiko kyselylomakkeemme kuten halusimme sen toimivan. Halusimme varmistaa myös, että kysymyksemme olivat tarpeeksi selkeitä.

Teimme kyselystä lyhyen, jotta saisimme enemmän vastaajia. Oletimme, että pitkät kyselyt lannistavat mahdollisia vastaajia, jolloin kyselyyn ei myöskään haluta tai jakseta vastata. Kyselyssämme oli myös enemmän monivalintakysymyksiä kuin avoimia kysymyksiä, sillä vastaaja huomaa silloin, ettei kyselyyn mene paljoa aikaa. Suurin osa kysymyksistä oli näiden yhdistelmiä, jolloin vastaaja sai ilmaista oman mielipiteensä asiaan esimerkiksi siitä, mikä tulkkaustyyleistä oli paras ja miksi. Kysyimme myös vastaajan kielitaustasta, sillä oletimme sen vaikuttavan vastaajan tulkkausmieltymyksiin. Toivoimme myös vastaajilta kommentteja ja parannusehdotuksia uusia videoita varten, jotta osaisimme tehdä seuraavista videoista katsojille mahdollisimman mieleisiä. Oletimme sen voivan innostaa heitä tulemaan uudelleen mukaan, eikä osallistuminen jäisi vain yhteen kertaan.

7.2 Vastausten analysointi

Tutkimustuloksia analysoimme faktorianalyysin avulla. Faktorianalyysissä keskitytään erilaisten yhteisten tekijöiden analysointiin ja siihen, miten ne vaikuttavat lopputulokseen (Metsämuuronen 2003, 502). Valitsimme faktorianalyysin, sillä olemme jaotelleet koeryhmät yhteisten tekijöiden, eli iän ja kommunikaatiomenetelmän tai kielen mukaan.

Kyselyssämme pyysimme koeryhmäläisiä laittamaan versiot paremmuusjärjestykseen, mutta suuri osa vastaajista oli vain valinnut yhden parhaan version, joten analysoimme vastauksista vain parhaaksi merkityt. Koimme, että muutaman vastauksen perusteella ei ole järkevää selvittää, mikä oli vastaajien mielestä toiseksi tai kolmanneksi paras. Tämän tulos ei olisi ollut vartenotettava otanta koeryhmistämme vastausten puuttumisen vuoksi.

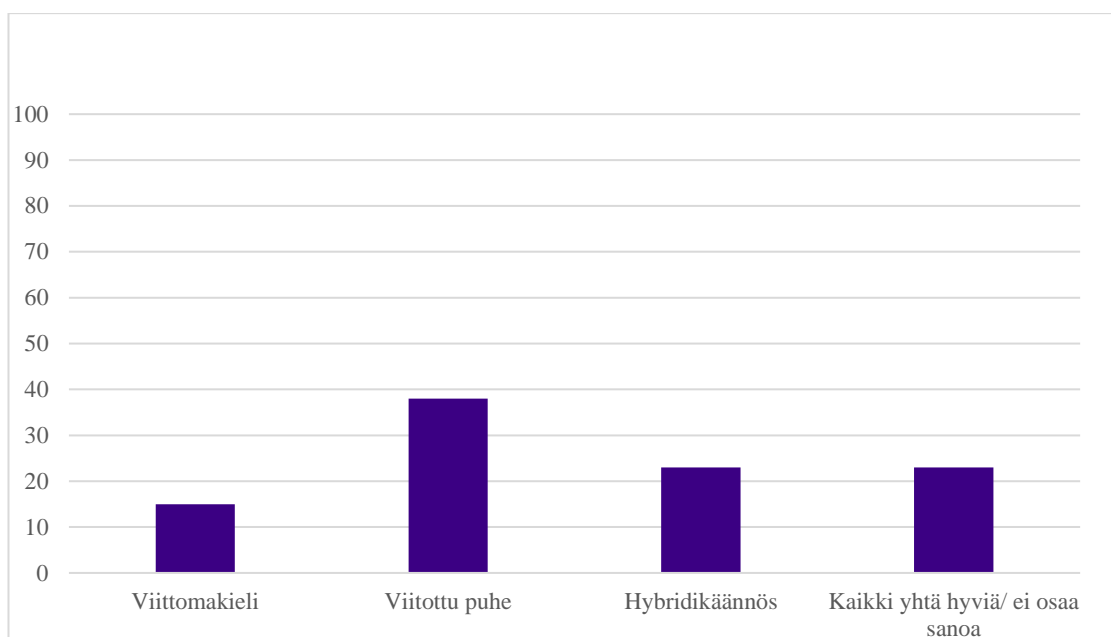
Kun aloitimme vastausten analysoinnin, kirjasimme vastaukset taulukkomuotoon. Näin näimme, mikä versioista oli määrällisesti suosituin. Sen jälkeen pilkoimme vastauksia ikäjakauman mukaan, eli selvitimme, vaikuttaako ikä tutkimustulokseen. Lisäksi tuloksia analysoitiin koehenkilön käyttämän kommunikaatiomenetelmän mukaan.

Seuraavissa alaluvuissa esittelemme vastaustulokset taulukoiden avulla. Taulukoissa, joissa koeryhmäläiset on jaoteltu eri kategorioihin, olemme laskeneet tulokset kategorioittain, eli yksi kategoria on aina 100%.

7.3 Turun Kuurojenyhdistyksen kyselyn tulokset

Saimme Turun Kuurojenyhdistykseltä 13 vastausta. Kolmessa kyselylomakkeessa mieleistä versiota ei ollut merkitty, vaan koehenkilöt olivat merkinneet kaikki versiot parhaiksi. Koeryhmäläiset olivat eri-ikäisiä naisia ja miehiä. Heistä jokainen käyttää kommunikaatiomenetelmänään viittomakieltä tai viitottua puhetta. Kyselymme vastauksista kävi ilmi, että koehenkilöt käyttävät arkielämässään suomen kieltä, muun muassa kouluissa, ystävien kanssa, sosiaalisessa mediassa ja virastoissa. Voimme siis olettaa, että näytettyämme laulujen sanat koeryhmäläiset osasivat luotettavasti kertoa, vastasivatko lähde ja tulke toisiaan.

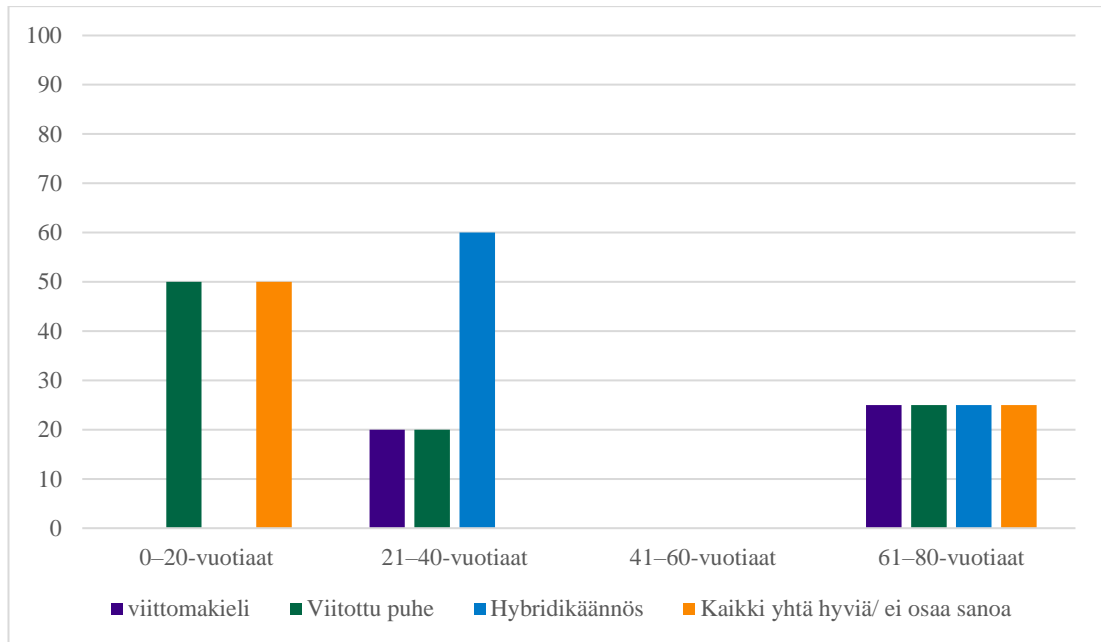
Kuvioon 1 on otettu kaikki kolmetoista (13) Turun Kuurojenyhdistykseltä saamamme vastausta, ilman koehenkilöiden jaottelua. Tästä näemme, että kokonaisuudessaan viitottun puheen versio oli suosituin. (KUVIO 1.) Tuloksemme poikkesi Hurmeen ja Kervisen (2010) tuloksista siten, että heidän tuloksiensa mukaan suurin osa viittomakielisistä piti eniten viittomakielelle tulkatuista lauluista (Hurme ja Kervinen 2010, 41).

KUVIO 1: Kuurojenyhdistyksen vastausten kokonaisjakauma.

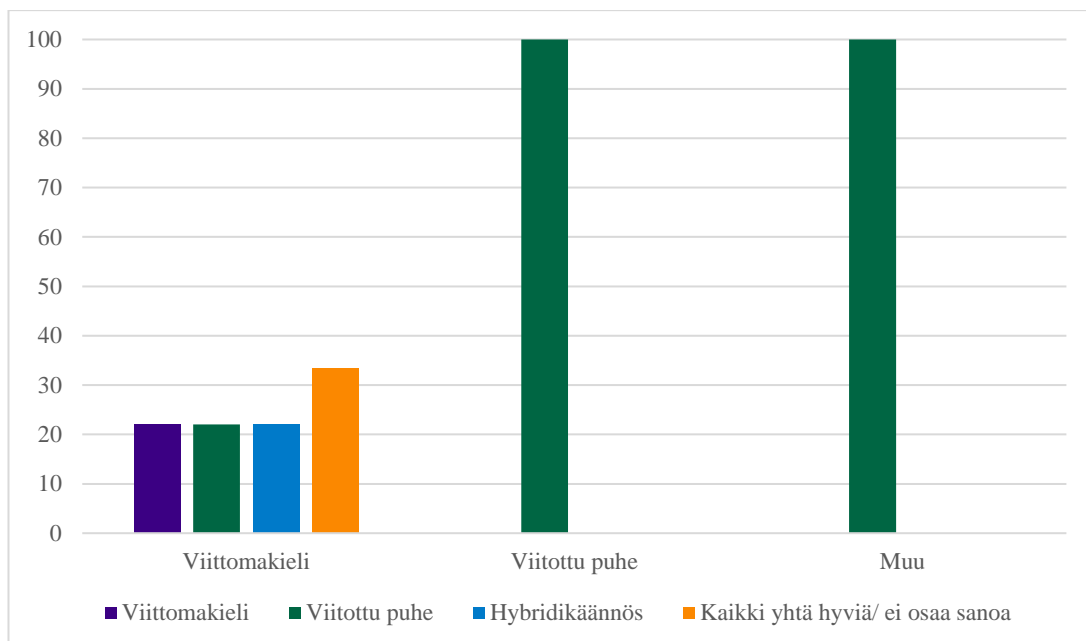
Kuviossa 2 olemme vertailleet, miten ikäjakauma vaikuttaa vastaustuloksiin. Jaottelimme vastaajat neljään ikäryhmään: 0–20-vuotiaita oli neljä, heistä 50% oli valinnut viitotun puheen (vihreä pylväs) suosikikseen ja 50% eivät osanneet päättää mikä oli paras versio. 21–40-vuotiaita oli viisi, heistä 60% oli sitä mieltä, että hybridikäänös (sininen pylväs) oli paras. 20% suosi viittomakieltä (violetti pylväs) ja loput 20% viitottua puhetta. 41–60-vuotiaita ei ollut yhtäkään. 61–80-vuotiaiden kesken kaikki kolme tulkkausversiota saivat 25%, ja loput 25% ei osannut päättää. (KUVIO 2.)

Kuviosta 2 huomaamme iän vaikuttavan tutkimustulokseen. Nuorten keskuudessa ollaan enemmän yksimielisiä. Iäkkäämpien joukossa oli vastauksissa enemmän hajontaa. Vastauksista kysymykseen 4 (Liite 6) kävi myös ilmi, että nuoremmat pitävät musiikkia osana elämäänsä ja ovat siitä kiinnostuneita, kun taas vanhemmat ajattelevat, että he ovat kuuroja, joten musiikki ei kuulu heidän elämäänsä.

KUVIO 2. Vastaustulokset ikäjakauman mukaan.

Kuviossa 3 vertailemme koeryhmäläisten kommunikaatiomenetelmien vaikutusta vastauksiin. Viittomakielisiä vastaajia oli yhteensä yhdeksän, viitotun puheen käyttäjiä oli kaksi ja muuta kommunikaatiomenetelmää käyttäviä oli kaksi. Viitotun puheen ja muun kommunikaatiomenetelmän käyttäjät pitivät kaikki eniten viitotulla puheella tulkatusta versiosta, kun taas viittomakielisten keskuudessa mielipiteet eivät jakautuneet yhtä tasaisesti. Viittomakieli, viitottu puhe ja hybridikäännös saivat kukin 22% äänistä. 33% eivät osanneet sanoa mikä oli paras. (KUVIO 3.)

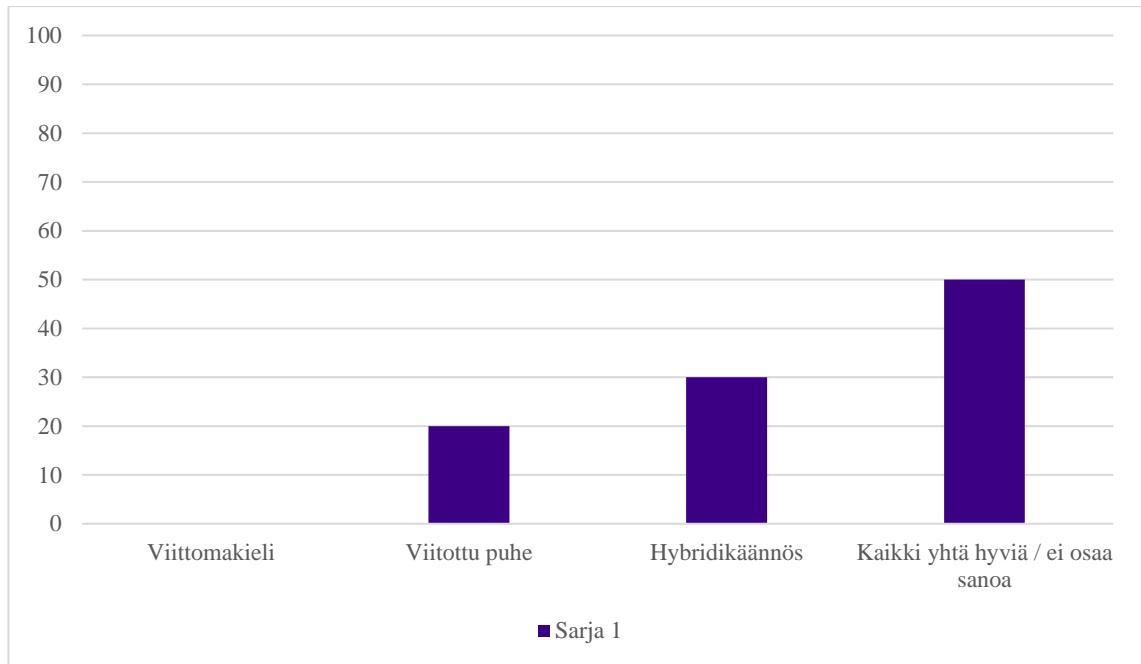

KUVIO 3: Vastaustulokset koehenkilön käyttämän kommunikaatiomenetelmän mukaan.

7.4 Lauluja viitotulla puheella -kurssilaisten kyselyn tulokset

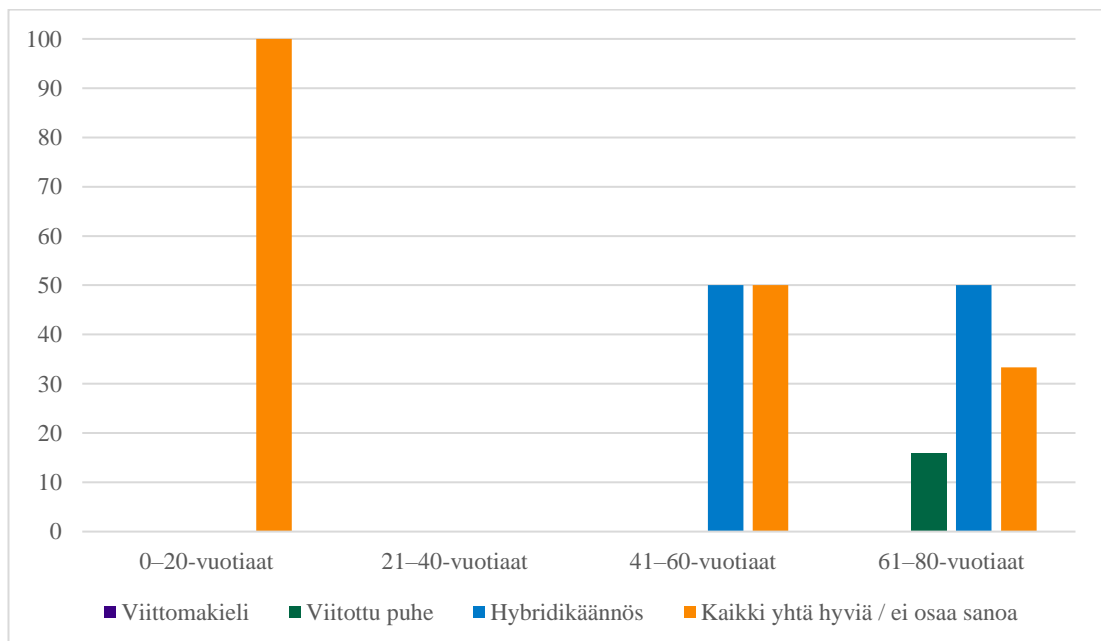
Lauluja viitotulla puheella -kurssilta saimme vastauksia yhteensä yksitoista (11), joista tulosten analysointiin soveltui kymmenen (10). Emme ottaneet yhtä vastauslomaketta mukaan kyselyyn, sillä vastaaja ei viittomien taitotasonsa takia osannut kertoa, olemmeko onnistuneet tulkkauksessa. Vastaajat olivat eri-ikäisiä naisia, jotka käyttivät viitottua puheetta tai jotain muuta kommunikaatiomenetelmää.

Lauluja viitotulla puheella -kurssilla ei ollut yhtään aktiivista viittomakielen käyttäjää. Tämä näkyy selvästi tuloksessa siten, että kukaan ei valinnut viittomakieltä parhaaksi. (KUVIO 4.) Viittomakielistä käännöstä voi olla vaikea seurata ilman viittomakielen pohjaa, vaikka viittomat olisivatkin hallussa, sillä viittomakieli ja viitottu puhe ovat erilaisia ja rakentuvat eri tavalla. Osa vastaajista mainitsi, että viittomakielistä versiota oli vaikea ymmärtää juuri tästä syystä. Viitottu puhe ja hybridikäänös saivat molemmat ääniä, mutta hybridikäänös sai yhden äänen enemmän. Puolet vastaajista ei osannut päättää mikä versioista oli paras.

KUVIO 4: Lauluja viitotulla puheella -kurssin kokonaisjakauma.

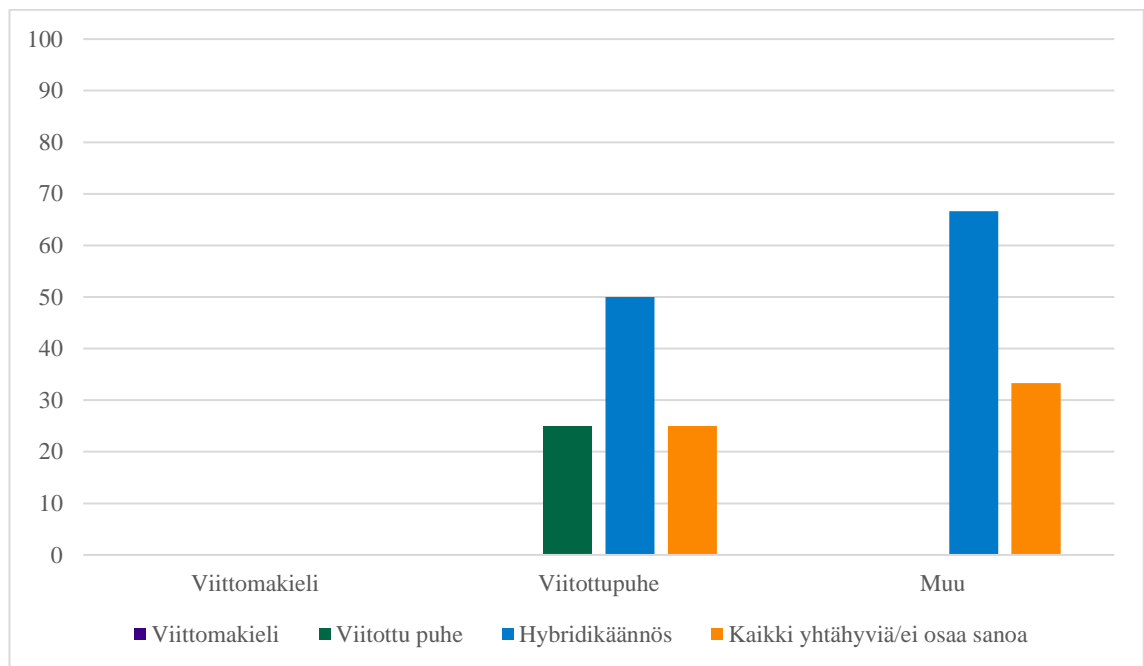
Kuviosta 5 näkyvät valinnat tulkkauksen menetelmistä ikäjakauman mukaan. 0–20-vuotiaita oli kaksi ja heistä kumpikaan ei osannut päättää parasta versiota. 21–40-vuotiaita ei ollut tässä koeryhmässä yhtäkään. 41–60-vuotiaita oli ryhmässä kaksi ja heistä toinen piti eniten hybridikäänöksestä ja toinen ei osannut päättää parasta versiota. 61–80-vuotiaita oli neljä. Heistä puolet pitivät hybridikäänöstä parhaimpana, 16% viitottua puhetta ja 33% Ei osannut päättää parasta tulkkauksversiota. (KUVIO 5.)

KUVIO 5: Vastaustulokset ikäjakauman mukaan.

Kuviossa 6 olemme analysoineet tutkimustuloksia koehenkilöiden käyttämien kommunikaatiomenetelmien mukaan. Kommunikaatiomenetelmänään viitottua puhetta käyttäviä oli neljä ja muuta menetelmää käyttäviä kuusi. Viitotulla puheella kommunikoivista puolet suosi hybridikäännöstä. 25% ei osannut päättää parasta versiota ja toiset 25% suosi viittomakieltä. (KUVIO 6.)

Henkilö, joka käyttää viitottua puhetta tai muuta kommunikaatiomenetelmää ei välttämättä saa samaa informaatiota viittomakielisestä tulkkeesta. Tämä tuli ilmi kyselylomakkeissa, joissa esimerkiksi viitotun puheen käyttäjät kommentoivat, että heidän on vaikea seurata viittomakielistä tulketta.

KUVIO 6: Vastaustulokset koehenkilön käyttämän kommunikaatiomenetelmän mukaan.

8 POHDINTA

Toivoimme saavamme mahdollisimman suuren koeryhmän, jotta saisimme tietoa esimerkiksi siitä, onko vastauksissa huomattavaa eroa iästä ja sukupuolesta johtuen. Tämän takia teimme useasta erilaisesta laulusta tulkkaukset. Koeryhmän määrä vaihteli eri tapauksikerroilla. Tutkimusaineistostamme tuli siis haluttua suppeampi, emmekä pysty tulosten perusteella sanomaan, onko tietyn ikäisillä asiakkailla erityistoiveita esimerkiksi joululaulujen tulkkaukseen.

Lomakkeessa oli kysymyksiä sekä kysyjän taustasta, että hänen mielipiteistään hänelle esitetystä videosta. Tutkimuksen edetessä huomasimme, että osa kysymyksistämme oli epäselviä. Esimerkiksi neljäs kysymys ”Onko musiikki osana elämääsi? Miten?” aiheutti hämmennystä osassa vastaajista. Heidän mielestään musiikki ei kuulunut heidän elämäänsä, sillä he ovat kuuroja. Kun kysyimme vastaajalta, että käykö hän joulukirkossa katsomassa kauneimpia joululauluja, vastaus oli kyllä. Voi olla, että osa kuuroista ei ajattele viitottuja lauluja musiikkina vaan erillisenä taidemuotonaan.

Uskomme myös, että vastaajien suhtautuminen musiikkiin vaikuttaa vastauksiin. Jos koehenkilö ei ole kiinnostunut musiikista lainkaan, hän ei mieti vastauksiaan kysymyksiimme. Koehenkilö, joka tietää laulut ennestään, saattaa pitää viitotun puheen versiota parhaana, sillä se on hänelle tutuin. Jos sanoitukset ja viittomakielinen käänös eroavat jotenkin, laulun ennestään tunteva henkilö saattaa hämmentyä (Nieminen 2015, 28). Kuten kappaleessa 3.3 mainitsimme, Kangasniemi, Karvisen, Oranne ja Turtiainen (2008) ovat myös opinnäytetyössään selvittäneet, että osa viittomakielisistä ajattelee, että joissain lyriikoissa viitottu puhe toimii viittomakieltä paremmin (Kangasniemi ym. 2008, 53). Tämä voi mielestämme johtua siitä, että tutuissa lauluissa halutaan laulaa mukana, jolloin viitottu puhe on mielekkäämpää. Jos laulu on vieras saattaa olla mukavampi seurata tulketta omalla äidinkielellään.

Videoista saimme kehuja, että olemme kehittyneet ammatillisesti prosessin myötä. Viittomisemme on kehittynyt ja olemme hyvin ottaneet aiemmin annetut palauteet huomioon seuraavissa videoissa. Osassa videoissamme on muutamia viittomavirheitä, esimerkiksi Tapio Rautavaaran kappaleessa Nukkumatti, viittoma JÄÄTELÖ oli vahingossa viitottu

viittomalla JÄÄ. Asiasta ei kuitenkaan tullut koeryhmäläisiltä palautetta, sillä merkitys välittyi viittomavirheestä huolimatta.

Videoiden näyttämisen jälkeen näytimme koeryhmälle laulun sanat, jotta he pystyisivät vertailemaan, onnistuivatko käännoksemme eli pystyimmekö välittämään laulun sisällön siten, että he ymmärsivät sen. Jos koeryhmä olisi kokenut, etteivät he saaneet kaikkea samaa informaatiota, joka laulun sanoista kävi ilmi, olisivat tulkkeemme jääneet vajaiksi tai olleet virheellisiä. Tällöin tutkimustuloksemme olisivat epäluotettavia.

Tekemämme videomateriaalit olivat loppujen lopuksi liian pitkiä. Huomasimme tämän, kun osa ryhmäläisistä alkoi väsyä videoiden B osion puolessavälissä. Olisimme voineet tehdä videoista lyhempiä. Olisimme esimerkiksi voineet katkaista videon ensimmäisen kertosaheen jälkeen. Näin yhdellä menetelmällä olisi tulkattu yksi säkeistö ja yksi kertosae. Tämä olisi saattanut lisätä koeryhmäläisten jaksamista ja halua osallistua seuraaviin kertoihin. Nyt vain muutama tuli toista kertaa mukaan. Saimme videoiden pituudesta myös palautetta koeryhmäläisiltä. Uskomme, että vähempikin määrä videoita olisi riittänyt tähän tutkielmaan, etenkin, jos olisimme näyttäneet saman videon usealla kokoontumiskerralla, ja näin saaneet useamman ihmisen näkökannan samasta videosta. Nyt osaan videoista saimme palautetta vain yhdeltä tai kahdelta henkilöltä.

Kaikki vastaajat kiinnittävät eri asioihin huomiota riippumatta iästä tai sukupuolesta. Tästä syystä ajattelemme opinnäytetyömme tuloksen olevan paljon vaihtelua vastaajien kesken. Tuskin löydämme yksiselitteistä syytä sille, miksi yksi pitää enemmän viittomakielisestä versiosta, ja toinen enemmän viitotusta puheesta. Osa vastaajista totesi, että instrumentaali kohtien visualisointi on turhaa. He ajattelivat, että musiikin voi ilmaista vain melodian tahtiin keinumalla, eikä käsiä niin tarvittaisi. Opinnäytetyössä Visuaalisen musiikin pyörteissä, ollaan saatu saman tapainen havainto, jossa osa pitää visualisointia todella tärkeänä ja osalle se ei ole niinkään merkittävää (Kainulainen 2014, 29–32). Kuitenkin ilmeitä ja eläytymistä pidettiin tärkeinä. Tulkkeen tunnelmaan kiinnitettiin enemmän huomiota, kuin tulkkausmenetelmään. Jos tulke oli ilmeikästä ja rentoa, se oli vastaajien mielestä parempi kuin neutraalimmat versiot.

Toisaalta tulos voi paljastua enemmän yksiselitteiseksi, jos ajatellaan historiaa. Kuurojen historiassa puhutaan oralismin ajasta, joka oli 1800-luvulta 1960-luvulle asti vallitseva

aika, jolloin kuurot jaoteltiin ryhmiin puhekyvyn mukaan ja koulutus tapahtui vain puheella. Oralismien aikana viittominen oli kiellettyä ja kuuroja pakotettiin puhumaan ja toimimaan suomen kielellä. (Kuurojen museo. Historia. Kuurojen opetus.) Tänä aikana kouluun käyneet kuurot saattavat valita viitotun puheen version, sillä he ovat kommunikoineet suomen kielen mukaisesti koko ikänsä.

Olimme yllättyneitä, kun kuurojen ja huonokuuloisten keskuudessa hybridikäännös oli suosituin. Tämä saattaa johtua suomen kielen vahvasta vaikutuksesta, esimerkiksi vanhoilla kuuroilla koulussa oralismien aikana ja nuorilla erilaisissa medioissa. Kyselylomakkeessamme lähes jokainen oli merkinnyt kaikki mahdolliset vaihtoehdot ”missä käytän suomen kieltä” (Kysymys 5, Liite 6). Hybridikäännöksessä on mukana visuaalisuutta, jota viitotussa puheessa on vähemmän, joten sitä saattaa olla mukavampi katsoa kuin viitottua puhetta riippumatta siitä, onko koehenkilö viittomakielinen vai aloitteleva viitotun puheen käyttäjä.

Tutkimuksemme edetessä saimme eräältä vastaajalta kommentin, että tulkkausta olisi mukavampi katsoa, jos tulkkeessa käytettäisiin riimipareja. Suomen kielessä ja viittomakielessä samat sanat eivät ole keskenään riimipareja. Esimerkiksi viittomakielessä viittomassa KUKKA (SVK-S Art.1142) riimipari on LAMPPU (SVK-S Art. 1144), kun taas suomen kielen riimipari sanalle kukka on tukka (Stenros 2008, 107).

Toinen mieltä askarruttava tulos oli, että myös viittomakielisten keskuudessa viittomakielinen käännös oli vähiten suosittu. Tästä syystä mietimme, olemmeko onnistuneet viittomakielisessä käännöksessä huonosti. Kyselylomakkeessa kysyimme: ”Olemmeko onnistuneet tulkkauksessa?” ja ”Välittykö sanoma?” (Kysymykset 7 ja 8, Liite 6). Näihin kysymyksiin kaikki vastasivat, että olemme onnistuneet ja sanoma välittyi. Toisaalta tuloksen voi selittää vastaajien hyvällä suomen kielen taidolla, jolloin on mukava seurata tulketta, joka on kuuliainen lähdekielelle.

Lauluja viitotulla puheella -kurssilaisten kohdalla emme olleet yllättyneitä, että viittomakieliset versiot eivät olleet suosittuja, sillä viittomakielessä ja suomen kielessä on hyvin erilaiset sanajärjestykset. Henkilön, jolla on vahva suomen kieli ja heikompi viittomakieli, saattaa olla vaikea seurata viittomakielistä tulketta. Hybridikäännös seuraa suomen

kieltä, mutta on ilmeikkäämpää ja visuaalisempaa kuin viitottu puhe. Hybridikäännös sai-kin kiitosta laulunomaisesta visuaalisuudestaan, joka teki siitä viitottua puhetta suosittum-paa. Lauluja viitotulla puheella -kurssin osallistujat kommentoivat myös, että he pitivät viitotusta puheesta ja hybridikäännöksestä enemmän, sillä sanat ja viittomat olivat sa-massa rytmissä. Viittomakielelle tulkatessa näin ei tapahdu, sillä viittomakielen sanajär-jestys on erilainen.

Tämän tutkielman perusteella ei kuitenkaan voi tehdä johtopäätöstä, että kaikki kuurot ja huonokuuloiset haluaisivat laulunsa tulkatuksi viitotulla puheella tai hybridikäännök-sellä. Tulkin pitää aina ottaa huomioon asiakkaiden erilaiset mieltymykset. Aina ei kui-tenkaan ole mahdollista ennalta kysellä toivottua tulkkausmenetelmää. Silloin tulkin pitää tehdä omavaltainen päätös tulkkausmenetelmästä. Se voisi olla esimerkiksi hybridikään-nös, jonka voi ajatella palvelevan valtaosaa. Myös tilanteessa, jossa on useampi asiakas, ei voi miellyttää kaikkia, joten tulee tehdä ammatillinen ratkaisu, valita yksi menetelmä ja käyttää sitä.

Mielestämme aihetta voisi tutkia vielä tarkemmin. Esimerkiksi hybridikäännöksestä voisi saada aihetta uusiin opinnäytetöihin ja tutkielmiin. Miten hybridikäännöksen käyttö nä-kyy viittomakielen tulkkien käytössä, muualla kuin lauluissa, ja onko se yleistä?

LÄHTEET

- Aalto, L. (29.2.2008) Signmarkin räppipajassa rytmi tuntuu koko kropassa. *Turun Sanomat*. Saatavilla <https://www.ts.fi/viihde/1074264340/Signmarkin+rappipajassa+rytmi+tuntuu+koko+kropassa>
- Hannikainen-Ingman, K., Heiskanen M-L., Rautavaara, A., Saarikalle, K., Tiilikainen, R. & Topo, P. (2000). *Kuulo- ja puhevammaisten tulkkipalvelut, Vammaispalvelulain toteutuminen*. Helsinki: Stakes
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (1997). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi
- Hurme, L. & Kervinen, A. (2010). *"Pelkkä kääntäminen ei riitä"- Näkemyksiä laulujen tulkkauksesta*. (Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu, Viittomakielentulkin koulutusohjelma). Saatavilla 10.1.2019 <https://www.theseus.fi/handle/10024/21353>
- Hytönen, N. & Rissanen, T. (toim.) (2006). *Käden käänteessä, Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä*. Helsinki: Finn Lectura
- Jantunen, T. (2003). *Johdatus suomalaisen viittomakielen rakenteeseen*. Helsinki: Finn Lectura
- Jantunen, T. (toim.) (2010). *Näkökulmia viittomaan ja viittomistoon*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto
- Jauhiainen, T. (2007). *Huonokuuloisuus*. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö
- Jääntti, P. (2005). *"Suomalaisen viittomakielen rakenteen ja tilankäytön oppiminen vieraana kielenä"*. (Pro gradu-tutkielma, Jyväskylän yliopisto, Kasvatustieteen laitos). Saatavilla 19.1.2019 https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/8768/URN_NBN_fi_jyu-200695.pdf
- Kainulainen, H. (2014). *"Visuaalisen musiikin pyörteissä" – Viittomakielisten ajatuksia instrumentaalimusiikin tulkkauksesta*. (Opinnäytetyö, Humanistinen ammattikorkeakoulu, Viittomakielentulkin koulutusohjelma). Saatavilla https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/74749/kainulainen_hely.pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kangasniemi, T., Karvinen, S., Oranne, A. & Turtiainen, H. (2008). *"Laulamme päivät halki" – PMMP:n konsertin yhteistoiminnallinen tulkkaus*. (Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu, Viittomakielentulkin koulutusohjelma). Saatavilla

- <https://docplayer.fi/10465219-Laulamme-paivat-halki-pmmp-n-konsertin-yhteistoiminnallinen-tulkkaus.html>
- Kuuloliitto. Kuulo. Kuulo ja kuulovammat. Saatavilla 30.1.2019
<https://www.kuuloliitto.fi/kuulo/kuulo-ja-kuulovammat/>
- Kuuloliitto (10.12.2010). Kirjoitustulkkaus. Saatavilla
<https://www.kuuloliitto.fi/wp-content/uploads/2017/03/kirjoitustulkkaus.pdf>
- Kuulonhuoltoliitto (2001-2004). Viitotun puheen etäopetusprojekti vipe. Saatavilla
https://www.kuuloliitto.fi/wp-content/uploads/2017/03/vipe_loppuraportti.pdf
- Kuurojen Liitto. Viittomakielet. Viittomakielet ja viittomakieliset. Saatavilla 1.2.2019
<https://www.kuurojenliitto.fi/fi/viittomakielet/viittomakielet-ja-viittomakieliset>
- Kuurojen Liitto (6.3.2019). Kysymyksiä ja vastauksia kuuroudesta ja viittomakielestä. Saatavilla https://www.kuurojenliitto.fi/sites/default/files/Liittokokus%202015%20lauantai/perussivun_liitetiedostot/kysymyksiä_vastauksia_kuuroudesta_esite.pdf
- Kuurojen Liitto (2006). Opiskelutulkkaus. Saatavilla <http://www.esok.fi/esok-hanke/kaytannot/opinto/tuki/optulkkaus/optulk.pdf>
- Kuurojen Liitto (1998). *Suomalaisen viittomakielen perussanakirja*. Helsinki: KL Support
- Kuurojen museo. Historia. Kuurojen opetus. Saatavilla 4.3.2019
<http://www.kuurojenmuseo.fi/?p=343&lang=fi>
- Laakso, M., Salmi, E. (2005) *Maahan lämpimään, Suomen viittomakielisten historia*. Helsinki: KL Support
- L 133/2010. Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta. Saatavilla
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100133>
- Metsämuuranen, J. (2003). *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä*. Helsinki: International Methelp
- Nieminen, M. (2015). ”Kätteni kohotan korkeimpaan” – Viittomakielisten tulkinkäyttäjien ajatuksia ylismusiikin tulkkauksesta. (Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu, Viittomakielentulkin koulutusohjelma). Saatavilla
<https://www.theseus.fi/handle/10024/99967>

- Papunet. Puhetta korvaava kommunikointi. Muu viittomakommunikointi. Saatavilla 10.1.2019 <https://papunet.net/tietoa/muu-viittomakommunikaatio>
- Reinikainen, O. & Rilanto, A. (2017). ”Sormittamisen ymmärtämisen haasteet”. (Opinnäytetyö, Humanistinen ammattikorkeakoulu, Viittomakielentulkin koulutusohjelma). Saatavilla https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/127560/Reinikainen_Oona_Rilanto_Anet.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Saarikoski, H. (2008). *Ääniä arkistosta, Haastattelut ja tulkinta*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura
- Salonsaari, M-E., Haaksilahti, T., Laatikainen, S., Raino, P. & Aunola, U. (toim.) (2012). *Viiton ja ohjaan*. Helsinki: Opetushallitus 2012.
- Santala, O. (2012). ”Laula äänellä, jonka kuulen” – Viittomien opetus viitotulle puheelle käännettyjen hittilaulujen kautta. (Opinnäytetyö, Humanistinen ammattikorkeakoulu, Viittomakielentulkin koulutusohjelma). Saatavilla https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/44627/Santala_Oona-Jemina.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Saresvuo, J., Ojanen S. (1988). *Tulkin käsikirja*. Helsinki: Gaudeamus
- Stenros, N. (2008). *Signmark*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava
- Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. Tekijänoikeus. Saatavilla 1.2.2019 https://www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkkaus/tekijanoikeus
- Suomen viittomakielen tulkit ry. Viittomakielen tulkit. Ammatti. Asioimistulkin ammattisäännöstö. Saatavilla 28.2.2019 <http://tulkit.net/ammatti/asioimistulkin-ammattisaannosto>
- Suomen viittomakielen tulkit ry. Viittomakielen tulkit. Sanasto. Saatavilla 26.4.2019 <http://www.tulkit.net/viittomakielen-tulkit/sanasto>
- Suviviittomat, Suomen viittomakielten verkkosanakirja. Info ja palaute. Suvin historia lyhyesti. Saatavilla 4.3.2019 <http://suvi.viittomat.net/info.php>
- Suviviittomat, Suomen viittomakielten verkkosanakirja. Etusivu. Saatavilla 29.3.2018 <http://suvi.viittomat.net/>
- Turtia, K. (2005). *Otavan uusi sivistyssanakirja*. Helsinki : Otava
- Turun Kuuloyhdistys (2018). Lauluja viitotulla puheella, *Simpukka 2*, 20. Saatavilla http://www.turunkuuloyhdistys.fi/wp-content/uploads/2018/08/Simpukka-2_2018.pdf

Turun Kuurojenyhdistys. Saatavilla 17.10.2018

<https://www.turkudeaf.fi/>

Web-opas. Mikä on YouTube? Saatavilla 31.10.2018

http://www.webopas.net/mika_youtube.html

YouTube ohjeet. Videoiden tietosuoja-asetusten muuttaminen. Tietoja yksityisyysasetuksista. Saatavilla 1.4.2019

https://support.google.com/youtube/answer/157177?hl=fi&ref_topic=2803240

LIITE 1. Asioimistulkin eettiset ohjeet

Asioimistulkin eettiset ohjeet

1. Tulkilla on salassapitovelvollisuus.
2. Tulkki ei käytä väärin mitään tulkkauksen yhteydessä tietoonsa tullutta.
3. Tulkki ei ota vastaan toimeksiantoa, johon hän on esteellinen.
4. Tulkki ei ota vastaan toimeksiantoa, johon hänellä ei ole riittävää pätevyyttä.
5. Tulkki valmistautuu tehtäväänsä huolellisesti ja ajoissa.
6. Tulkki tulkaa kattavasti, ei jätä mitään pois eikä lisää mitään asiaankuulumatonta.
7. Tulkki on puolueeton viestinvälittäjä eikä anna tunteidensa, asenteidensa ja mielipiteidensä vaikuttaa työhönsä.
8. Tulkki ei toimi tulkattavien avustajana tai asiamiehenä eikä toimeksiantonsa aikana ole velvollinen hoitamaan muita kuin tulkaustehtäviä.
9. Tulkki käyttäytyy tilanteen ja toimeksiannon vaatimalla tavalla.
10. Tulkki ilmoittaa seikoista, jotka vaikeuttavat oleellisesti tulkausta tulkaustilanteessa.
11. Tulkki ei toimi ammattikuntaansa haittaavalla tavalla.
12. Tulkki kehittää jatkuvasti ammattitaitoaan.

LIITE 2. Saatekirje Turun Kuurojenyhdistyksen puheenjohtajalle

Hei!

Opiskelemme Diakonia-ammattikorkeakoulussa tulkeiksi täällä Turussa. Tia Rönberg ja Eveliina Teikari opiskelevat viittomakielen tulkiksi ja minä, Jasmin Ahde, opiskelen puhevammaisten tulkiksi. Teemme yhdessä opinnäytetyötä, jossa tutkimme millaisista viitotuista lauluista viittomakielelliset pitävät. Tavoitteenamme on saada opinnäytetyö, joka auttaa tulkkeja esittävän taiteen tulkkauksessa.

Ideana on viittoa erilaisia suomalaisia lauluja kolmella erilaisella tyyllillä. Tyylit ovat viittomakieli, viitottu puhe ja viitottu puhe, jossa on viittomakielisiä vaikutteita. Eli teemme noin seitsemästä suomalaisesta kappaleesta kolme erilaista versiota, jotka näytämme kuuroille koeryhmälle ja tutkimme minkä tyylistä viitotusta laulusta kuurot eniten pitävät. Tutkimusta voi käyttää hyödyksi esittävän taiteen tulkkausratkaisuja pohtiessa.

Toivomme, että saamme koeryhmään osallistujia Turun kuurojen yhdistyksen , seniorikerhon ja nuorten kerho Thorin jäsenistä. Olisi hyvä, jos koeryhmä koostuisi eri-ikäisistä kuuroista.

Käytännössä koeryhmä kokoontuisi seitsemän tapaamiskerran ajan. Yhdellä kerralla esittäisimme yhdestä kappaleesta kaikki kolme erilaista versiota, ja selvittäisimme, mikä niistä oli mieluisin. Joka tapaamiskerran päätteeksi annamme koeryhmäläisille kyselylomakkeen, jossa he kertovat mikä tyyli oli paras ja miksi. Jos mahdollista, tahtoisimme kokoontua kuurojen yhdistyksen tiloihin sellaisena aikana, jolloin siellä ei ole muuta ohjelmaa. Näin tutkimuksemme ei häiritsisi sellaisia yhdistyksellä kävijöitä, jotka eivät halua osallistua tutkimukseen.

Olisiko tämä siis mahdollista? Jos on, voisimmeko tulla kesäloman jälkeen laittamaan ilmoituksen kuurojen yhdistyksen seinälle, missä kerrotaisiin opinnäytetyöstämme? Voisimme jonain päivänä esimerkiksi 29.8. tulla kertomaan itsekin tästä kuurojen yhdistykselle.

Ystävällisin terveisin: Jasmin Ahde

LIITE 3. Posterit

Tule mukaan opinnäytetyöhömmme!

Hei!

Me olemme kolme neljännen vuoden tulkkioiskelijaa Diakista. Meistä kaksi, Eveliina Teikari ja Tia Rönberg opiskelevat viittomakielen tulkeiksi, ja kolmas, Jasmin Ahde, opiskelee puhevammaisten tulkeiksi.

Teemme yhdessä opinnäytetyötä, jonka tarkoituksena on selvittää mikä on paras tyyli tulkata musiikkia. Tarkoituksenaamme on, että tulkit voivat hyödyntää tutkimustuloksiamme valmistautuessaan tulkkauksiin.

Olemme valinneet 6 suomalaista laulua, joista kuvaamme kolme eri tyyliä tulkattua versiota. Tyyliimme ovat viittomakieli, viitottu puhe ja viitottu puhe viittomakielisillä vaikutteilla. Esittelemme videot laulu kerrallaan (kolme videota) Kuurojen yhdistyksellä. Nämä esittelyt tapahtuvat kerran viikossa syksyn aikana ja niitä on yhteensä 7. Esittelykertojen jälkeen keräisimme kommentteja koeryhmäläisiltä, mielipiteitä siitä, mikä tyyliä oli paras/huonoin ja miksi. Kaikki muutkin kommentit otetaan ilolla vastaan. Kommentteja ja mielipiteitä on mahdollista esittää viittomakielellä tai paperille kirjoitettuna. Otamme mukaan kameran, jotta saamme viitotut kommentit talteen. Korostamme, etteivät nämä videot päädy julkiseen levitykseen, ja me kolme olemme ainoat, jotka näkevät ne. Kun olemme kirjoittaneet kommentit videoilta muistiin, poistamme ne. Kaikki palaute on nimetöntä.

Tahtoisimme saada opinnäytetyöhömmme mukaan mahdollisimman monta eri-ikäistä koeryhmäläistä. Voitte osallistua niin moneen esittelykertaan kuin haluatte, eikä osallistuminen sitouta teitä mitenkään.

Tervetuloa mukaan vaikuttamaan tuleviin musiikin tulkkauksiin!

LIITE 4. Youtube videoiden linkit

Hengaillaan -Kirka

<https://www.youtube.com/watch?v=qD-wnd6NZo0>

Ota minut tällaisena kuin oon- Anna Puu

https://www.youtube.com/watch?v=_TOVx2D-B78

Sininen uni- Tapio Rautavaara

<https://www.youtube.com/watch?v=oCidO1mi7cl>

Onnellinen- Robin

<https://www.youtube.com/watch?v=RPWnjne16EI>

2080-luvulla- Sanni

<https://www.youtube.com/watch?v=6dcbukqm4RQ>

Varpunen jouluaamuna- Suvi Teräsniska

<https://www.youtube.com/watch?v=O766cdRAGuc>

LIITE 5. Viitotun puheen käyttösuositukset

Viitotun puheen seminaarissa 22.3.2003 julkistettiin Viitotun puheen työryhmän laatimat suositukset. Näiden suositusten

toivotaan leviävän viitotun puheen käyttäjien, tulkkien ja opettajien hyödyksi ympäri Suomen.

Viitotun puheen suosituksia työstetään ja tarkastetaan sekä niiden levittämistä jatketaan edelleen.

Viitottu puhe on huulitaluvun tukimenetelmä. Selkeä huulio on erityisen tärkeä. Huulio on täysin suomen kielen mukainen ja ymmärtämisen kannalta tärkeimmät viittomat viitotaan samanaikaisesti puheen kanssa. Kaikkia sanoja ei siis viitota.

Viitotussa puheessa käytetään viittomia, jotka vastaavat sanan merkitystä.

Minä en kärsi kuunnella sinua (MINÄ+EI+JAKSA+KUUNNELLA+SINÄ)

Suosituksien merkintäjärjestelmässä ISOLLA kirjoitetut sanat tarkoittavat viittomia. Numerot, esim. OMA-1(minun), OMA2(sinun), OMA-3(hänen) tarkoittavat viittoman paikkaa viittomatilassa tai vartalolla Juha Paunun Viito elävästi -kirjan merkintäjärjestelmää mukailleen.

Sormitus - sormitetaan perusmuodossa, jos se sopii lauseen rakenteeseen, tarvittaessa käytetään osoitusta tai sormitetaan sana taivutusmuodossa

Minä asun Oulaisissa. (MINÄ+ASUA+sorm.O-U-L-A-I-S-I-S-S-A)

Minä asun Maskussa. (MINÄ+ASUA+sorm.M-A-S-K-U)

Sormituksessa on pidettävä käsi lähellä suuta, jotta huulio ja käsi näkyvät yhtä aikaa. Käsi ei saa liikkua näkökentän ulkopuolelle.

Yhdyssanat - käytetään viittomakielen mukaisia viittomia, ei sanasta sanaan

Isäni on talonmies. (OMA-1+ISÄ+TALONMIES) talonmies viittomakielen mukaisesti, EI TALO+MIES

Kuulonhuoltoliitto (HUONOKUULOINEN+LIITTO)

Verbien kieltomuodot - käytetään kieltomuotoja, jolloin lauseeseen voi joskus tulla kaksinkertainen kieltö

Minä en todellakaan halua unohtaa sinua koskaan. (MINÄ+EI+TODELLA+EI-HALUTA+UNOHTAA+SINUA+EI-KOSKAAN)

Toteava olla – ei viitota, sanotaan vain huuliolla

Minä olen iloinen. (MINÄ+ILOINEN)

Minä olin iloinen. (MINÄ+JO+ILOINEN) Jos mennyt aikamuoto ilmenee lauseessa muutoin, imperfektin tunnusta JO ei tarvita.

Omistava olla – käytetään tarvittaessa

Onko sinulla lapsia? (OMISTAA+SINÄ+LAPSIxx)

Omistus - OMA-viittoman monikkoon liitetään persoonapronomini tarvittaessa. Minun (OMA-1) sinun (OMA-2) hänen

(OMA-3) meidän (OMA-1) teidän (OMA-2) heidän (OMA-3)

Kun lauseessa on possessiivisuffiksi(=omistusliite sanan perässä, esim. autoni, autosi, autonsa, automme, autonne, autonsa), OMA viitotaan ennen pääsanaa.

Autoni on todella vanha. (OMA-1+AUTO+TOSI+VANHA)

-isi – viittomaa käytetään tarvittaessa toteavan olla- ja muiden verbien yhteydessä merkityksessä olisi.

Olisin iloinen, jos voittaisin Lotossa. (MINÄ+ISI+ILOINEN+JOS+VOITTAA+LOTTO)

Jos voittaisin Lotossa, olisin iloinen. (JOS+MINÄ+VOITTAA+LOTTO+MINÄ+ILOINEN)

Haluaisin lähteä kotiin. (MINÄ+HALUTA+LÄHTEÄ+KOTIIN)

Ei olisi mukava olla tällaisella ilmalla ulkona. - Ei olisi. (EI+MUKAVA+ULKONA+TÄLLAINEN+SÄÄ. - EI)

Kohteliaassa kysymyksessä ”Avaisitko ikkunan?”, riittää kohtelias ilme, ei viitota –isi-viittomaa (AVATA+SINÄ+IKKUNA)

Persoonapronomini - viitotaan ennen verbiä ja lisätään tarvittaessa, kun suomen kielen verbimuoto sisältää persoonan

Tulimme kotiin ihan äsken. (ME+TULLA+KOTI+ÄSKEN)

Juoksen kotiin. (MINÄ+JUOSTA+KOTI)

Kysymys - kysymyslauseeseen kuuluu ilme ja kehon liike sekä osoitus tai persoonapronomini.

Viittomajärjestys: Juoksetko vai käveletkö? (JUOSTA+KÄVELLÄ+SINÄ)

Kysymysviittomia käytetään viittomakielen mukaisesti. Esim. kellonajasta kysyttäessä, Mihin aikaan tapaamme?

(KELLO+ME+TAVATA), tai määrästä kysyttäessä, Paljonko sinulla on rahaa? (MONTA+SINÄ+OMISTAA+RAHA)

Vahvistavat ilmaukset - viittomakielen mukaiset tai pelkkä huulio

Olet todella kaunis. (SINÄ+TODELLA+KAUNIS)

Minulla on aika paljon rahaa. (MINÄ+PALJON+RAHA)

Demonstratiivipronominit (tämä, tuo, se, nämä, nuo, ne) - osoitetaan tai käytetään pelkkää huuliota

Relatiivipronominit (joka, mikä) - käytetään tilanteeseen sopivaa viittomaa tai osoittelua - EI J-KIRJAINTA

(Se tyttö, jonka tapasit, oli sisareni.) (TYTTÖ,+KUKA+SINÄ+TAVATA+JO,+JO+OMA-1+SISAR)

Talossa, jossa asuin lapsena, oli vihreä ovi. (TALO+OS+MINÄ+ASUA+LAPSI,+OMISTAA+JO+VIHREÄ+OVI)

Auto, jonka ajattelin ostaa, on liian kallis. (AUTO+MINÄ+AJATELLA+OSTAA,+LIIAN+KALLIS)

Kun-sana - viittomakielen mukaisesti, ei käytetä kuvasanakirjan viittomaa 133.8

Kun olin pieni, asuin maalla. (AIKAISEMMIN+MINÄ+PIENI,+MINÄ+ASUA+MAA-SEUTU)

Kun alkaa sataa, lähdän kotiin. (MYÖHEMMIN+ALKAA+SATAA,+MINÄ+LÄHTEÄ+KOTI)

Vertailu - komparatiivin ja superlatiivin tunnuksia käytetään tarvittaessa

Tämä on vaikein lause. (OS.+VAIKEA-superl.tunnus+LAUSE)

Entinen autoni kulki nopeammin kuin vanha. (OMA-1+AIKAISEM-MIN+AUTO+AJAA+NOPEA+kompar.tunnus+VANHA)

Samanlaisia vertailtaessa kuin=SAMA,

poikkeus: Sinä olet yhtä vanha kuin minä. (SINÄ+SAMA+VANHA+MINÄ)

komparatiivin kanssa KUIN sanotaan vain huuliolla

Komparatiivissa samoin kuin viittomakielessä komparatiivin tunnuksen suunta vaihtuu, kun jotain on vähemmän: halvempi

Ilmeet - käytetään myös viitotussa puheessa,

kunhan huulio on selkeä ja näkyvissä. Ilmeet elävöittävät viittomista ja tukevat ymmärtämistä, mutta pelkkä ilme ei riitä

vaan tarvitaan myös huulio ja mahdollisesti viittoma.

Tilan käyttö - käytetään tilaa, kunhan huuliosta on nähtävissä suomenkielinen puhe. Tilaa tulee käyttää riittävän pienellä

alueella, jotteivat viittomat poistu näkökentästä.

Polysynteettiset viittomat (klassifikaattorit) - käytetään myös viitotussa puheessa

Kynät ovat pöydällä rivissä. (KYNÄ+PÖYTÄ+kuvaile etusormella kuinka kynät on aseteltu riviin)

Perfekti (on ollut)

Olen juossut. (MINÄ+JO+JUOSTA)

Pluskvamperfekti (oli ollut)

Olin juossut. (MINÄ+JO+JUOSTA+JO-tarvittaessa)

LIITE 6. Kysely

Päivämäärä:

1. Ikä: _____

2. Sukupuoli: _____

3. Käytätkö itse:

Viittomakieli Viitottu puhe Muu

4. Onko musiikki osana elämääsi? Miten?

5. Missä tilanteissa käytät suomen kieltä?

Koulu Virastot Harrastukset Ystävien kanssa

Sähköposti Sosiaalinen media (facebook, whatsapp, instagram jne)

Tekstiviestit Luen kirjoja ja lehtiä Muu

Jos vastasit Muu, niin missä? _____

6. Laita versiot paremmuusjärjestykseen 1-3:

A. B. C.

Perustele

7. Välittyikö mielestäsi sanoma?

Kyllä

Ei, koska _____

8. Oliko jokin versio epäselvä?

Kyllä, Miksi? _____

Ei

9. Kehitysideoita, toiveita ja vapaita kommentteja: _
